

Erhvervslivet og verdensmålene

Erhvervslivet og verdensmålene

Erhvervslivet og verdensmålene

Udgivet af Danmarks Statistik

Oktober 2020

Foto omslag: Colourbox

Pdf-udgave

Kan hentes gratis på

www.dst.dk/publ/Erhmal

ISBN 978-87-501- 2362-0

Adresser:

Danmarks Statistik

Sejrøgade 11

2100 København Ø

Tlf. 39 17 39 17

e-mail: dst@dst.dk

www.dst.dk

Signaturforklaring

- Nul
- 0 Mindre end en halv af den anvendte enhed
- 0,0 Mindre end 0,05 af den anvendte enhed
 - Tal kan efter sagens natur ikke forekomme
- .. Oplysning for usikker, giver ingen mening eller udeladt af diskretionshensyn
- ... Oplysning foreligger ikke
- * Foreløbige anslåede tal
- | Vandret eller lodret streg markerer databrud i en tidsserie.
Oplysningerne fra før og efter databrudet er ikke fuldt sammenlignelige

Som følge af afrunding kan summen af tallene i tabellerne afvige fra totalen

Forfattere:

Ole Olsen

Michael Kongsted

Claus Werner Hansen

© Danmarks Statistik 2020

Du er velkommen til at citere fra denne publikation.

Angiv dog kilde i overensstemmelse med god skik.

Det er tilladt at kopiere publikationen til privat brug.

Enhver anden form for hel eller delvis gengivelse eller mangfoldiggørelse af denne publikation er forbudt uden skriftligt samtykke fra Danmarks Statistik.

Kontakt os gerne, hvis du er i tvivl.

Når en institution har indgået en kopieringsaftale med COPY-DAN, har den ret til - inden for aftalens rammer - at kopiere fra publikationen.

Forord

Verdensmålene har betydet, at bæredygtighed nu anskues bredere end tidligere og har fået stor samfundsmæssig opmærksomhed. Det afspejler sig i de 17 mål, de 169 delmål og de 232 indikatorer som alle lande skal rapportere på, et arbejde som Danmarks Statistik er centralt placeret i med bl.a. Verdensmålsplatformen.

Udvalgte dele af samfundet kan også belyses med afsæt i verdensmålene. I denne publikation er der sat fokus på virksomheder og erhvervsliv. Ved brug af eksisterende statistikker belyses udviklingen med hensyn til beskæftigelse, økonomi, udviklingsaktiviteter, miljøforhold, arbejdsmiljø og ligestilling.

Arbejdet er især inspireret af UNCTAD, som har omsat verdensmålene til indikatorer om bæredygtighed, som virksomheder bør rapportere på individuelt – oplysninger der også i højere grad end tidligere efterspørges af investorer.

Statistisk er det muligt at belyse en række af disse forhold og derved give et billede på tværs af brancher og de forskellige bæredygtighedsaspekter. Udviklingen er som hovedregel vist fra 2010 og frem. Da der løbende kommer nye tal, vil det også være muligt at følge udviklingen de kommende år, idet følgerne af Covid-19 dog vil kunne påvirke det statistiske billede.

Med publikationen, hvor der ses på 14 branchegrupper, er det også muligt at få et overblik over, i hvilke brancher de forskellige bæredygtighedsaspekter er mest betydningsfulde at fokusere på.

En række af tallene bag de tabeller og figurer, der er i publikationen, vil også kunne findes som en del Danmarks Statistiks formidling af indikatorerne for verdensmålene, se nærmere på www.dst.dk/Sdg

Danmarks Statistik håber med publikationen at give et bidrag til arbejdet med bæredygtighed i virksomheder, i erhvervsorganisationer og hos relevante myndigheder. Og at have givet ny viden til dem, som generelt er interesserede i erhverv og bæredygtighed.

Arbejdet med publikationen har været forankret i den erhvervsstatistiske afdeling, hvor Ole Olsen, Michael Kongsted og Claus W. Andersen har stået for analyser og formidling. Tabeller og figurer er udarbejdet af Ea Lahn Mittet.

Danmarks Statistik, september 2020

Jørgen Elmeskov Rigsstatistikker

Claus W. Andersen, kontorchef

Preface

The Sustainable Development Goals (SDGs) have given us a wider understanding of sustainability than before and have received great attention from society. This is reflected in the 17 goals, 169 targets and 232 indicators on which all countries are to report. Statistics Denmark is at the centre of these efforts, e.g. with the SDG platform.

You can also use the sustainable development goals to shed light on selected parts of society. In this publication, we focus on enterprises and the corporate sector. Using existing statistics, we clarify the development in employment, the economy, development activities, environmental matters, working environment and gender equality.

In our work, we have mainly drawn inspiration from UNCTAD, which has converted the sustainable development goals into indicators of sustainability on which enterprises should report individually – information that investors are demanding more than before.

It is possible to clarify a number of these issues statistically, thus providing a view across industries and across SDG aspects. In general, the publication includes the development from 2010 onwards. Since new data is released on a continuing basis, it will also be possible to keep track of developments in the years to come, where the consequences of COVID-19 may affect the statistical view, however.

The publication, involving fourteen industrial sectors, also offers an overview specifying which sustainability aspects are most important to focus on for the various industries.

You can also find much of the underlying data used in the tables and figures of this publication as part of Statistics Denmark's dissemination of the SDG indicators. See details at www.dst.dk/Sdg.

With this publication, Statistics Denmark hopes to contribute to the work with sustainability in enterprises, industrial and trade organisations and with relevant authorities, and to contribute with knowledge for anyone with a general interest in business and sustainability.

The business statistics section was at the head of the work involved in this publication, and Ole Olsen, Michael Kongsted and Claus W. Andersen were responsible for analyses and dissemination. Ea Lahn Mittet prepared tables and figures.

Statistics Denmark, September 2020

Jørgen Elmeskov, Director General

Claus W. Andersen, Head of Division

Indholdsfortegnelse

Sammenfatning	6
1. Introduktion	9
1.1 Rapportering af bæredygtighed.....	9
1.2 Brancher og indikatorer	10
2. Beskæftigelse og økonomi.....	12
2.1 Beskæftigelse.....	12
2.2 Værditilvækst.....	14
3. Omstilling til mere bæredygtig produktion	17
3.1 Forskning.....	17
3.2 Grønne varer og tjenester	19
3.3 Donationer til almennyttige formål	21
4. Udledning af drivhusgasser og energiforbrug	23
4.1 Udledning af drivhusgasser.....	23
4.2 Energiforbrug.....	27
5. Vandforbrug og affaldsproduktion	30
5.1 Vandforbrug og spildevand.....	30
5.2 Affald	32
6. Sikkerhed og sundhed.....	36
6.1 Arbejdsulykker.....	36
6.2 Sygefravær	39
7. Ligestilling og ligeløn.....	43
7.1 Ligelig deltagelse på arbejdsmarkedet	43
7.2 Lønmæssig ligestilling	46
Summary	50

Sammenfatning

Erhvervslivets medvirken er vigtig for opfyldelse af verdensmålene

Verdensmålene fra 2015 udgør en fælles forståelsesramme og dagsorden, som skal ændre samfundet i retning af større bæredygtighed. Erhvervslivet kan også belyses med afsæt i verdensmålene og tilhørende indikatorer. Dette er forsøgt gjort med denne publikation.

Indikatorer for virksomheder og verdensmål

Der tages især afsæt i et arbejde i UNCTAD. Her er udviklet en række indikatorer som større virksomheder bør rapportere om ift. verdensmålene, hvilket der er en betydelig interesse for, bl.a. blandt investorer. Mange af indikatorerne har direkte eller i tilnærmet form kunne findes i eksisterende statistikker. Det primære fokus er at vise *retning* for udviklingen, men indeholder også information om, hvilke erhvervsbrancher der betyder meget eller lidt i sammenhængen.

Oversigt: Positiv eller negativ retning i tallene i forhold til verdensmålene, efter branche

	Alle	Landbrug, skovbrug og fiskeri	Råstofindustri	Industri	Energiforsyning	Vandforsyning og renovation	Bygge og anlæg	Handel	Transport	Hoteller og restauranter	Information og kommunikation	Finansiering og forsikring	Ejendomsandel og udlejning	Vidensservice	Erhvervs-service
Indikator															
Beskæftigelse	↑	→	↑	↑	↓	↓	↑	↑	→	↑	↑	→	↑	↑	↑
Værditilvækst	↑	→	↓	↑	↓	→	↑	↑	↑	↑	↑	↓	↑	↑	↑
Forskningsudgifter	→	→	→	→	→	→	→	↑	→	→	↓	↑	→	→	→
Grønne varer og tjenester	↑	↑	.	↑	↑	↑	↑	.	.	.	.	.	.	↑	.
Donationer	↑	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Drivhusgasser/værditilvækst	↑	→	↓	↑	↓	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑
Energiforbrug/værditilvækst	↑	↑	↓	↑	↓	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑
Vandforbrug/værditilvækst	↑	↓	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑
Affaldsmæng./værditilvækst	↑	↓	↑	↑	↑	↑	↓	↑	↑	↓	↑	→	↓	↑	↑
Arbejdsulykker, frekvens	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑
Sygefravær ift. jobs, mænd	↓	.	→	↓	→	→	↓	↓	↑	↑	↓	↓	↑	↓	↓
Kønsfordeling alm. jobs	↓	.	↓	↑	↑	↑	→	→	↓	↓	↓	↓	↑	↓	↓
Kønsfordeling topledelse.	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→
Ligeløn almindelige jobs	↑	.	→	↑	↑	→	↑	↑	↑	↑	→	↑	↓	↑	↑

↑: Positiv udvikling ↓: Negativ udvikling →: Neutral/usikker .: Ingen information.

Note: Oversigten dækker ikke alle indikatorer. Mere og mere præcis information i de enkelte kapitler.

Særlige forhold kan påvirke tallene

Tallene viser udvikling i positiv retning set i et verdensmålsperspektiv. Det gælder for de fleste af de valgte indikatorer, og det gælder for de fleste af de 14 branchegrupperinger. Bag tallene kan der dog gemme sig forhold som i konkrete tilfælde nuancerer eller ændrer de umiddelbare konklusioner. Nedenfor resumeres flere konklusioner ud fra indikatorerne – deres relation til verdensmålene – og nogle opmærksomhedspunkter:

Økonomiske indikatorer

<i>Flere i beskæftigelse (delmål 8.5)</i>	Der er skabt mange nye arbejdspladser i erhvervslivet siden 2010, idet beskæftigelsen er gået frem med 10 pct. Stigningen ses især inden for serviceerhverv, men også inden for byggeri og industri.
<i>Betydelig større værditilvækst (delmål 8.1)</i>	Værdiskabelsen, opgjort som bruttoværditilvækst, er øget mere end beskæftigelsen, faktisk med hele 23 pct. I absolutte tal er der størst stigning inden for industri og handel, mens de relative største stigninger ses inden for viden- og anden erhvervsservice og i byggeriet. Kun inden for råstofindvinding er der et klart fald i værditilvæksten.
<i>Erhvervslivets forskning på stabilt niveau (delmål 9.5)</i>	Erhvervslivet har siden 2010 anvendt et omtrent konstant beløb på forskning og udvikling, relateret til værditilvæksten. De fleste af forskningsudgifterne anvendes fortsat inden for industrien, mens der ses en relativ stor nedgang inden for information og kommunikation.
<i>Flere grønne varer og tjenester (flere verdensmål)</i>	Produktion af grønne varer og tjenester, som repræsenterer en del af den grønne omstilling, er vokset til en værdi på 230 mia. kr. årligt, og erhvervslivet, især industrien, bidrager i øget grad til miljøbeskyttelse og ressourcebesparelser. Det har også betydet flere arbejdspladser med fokus på bæredygtige aktiviteter.
<i>Bidrag til almennyttige formål er steget (mål 17)</i>	De erhvervsdrivende fondes bidrag til almene formål er øget til over 11 mia. kr., og det tyder på, at flere midler rettes mod sociale og humanitære formål, således at virksomheder engagerer sig mere i det omgivende samfund.

Miljømæssige indikatorer

<i>Synlig nedgang i udledning af drivhusgasser (delmål 9.4)</i>	Udledningen af drivhusgasser (ekskl. fra afbrænding af biomasse) fra erhvervslivet er siden 2010 gået ned, både absolut (med 4 pct.) og også målt i forhold til værditilvæksten (med 22 pct.). Omlægning i energiforsyningen til andre brændsler end fossile er en del af forklaringen. Den store nedgang i værditilvæksten inden for råstofudvinding får denne branche til at fremstå med en negativ udvikling målt med denne indikator.
<i>Bedre energieffektivitet, men øget energiforbrug (delmål 7.3)</i>	Erhvervslivet, inklusiv den betydelige internationale transport, har samlet øget energiforbruget med 1 pct. siden 2010. Måles energiforbruget i forhold til værditilvæksten ses midlertidigt et fald på 18 pct., dvs. en mere effektiv anvendelse. Transportbranchen, som står for hovedparten af erhvervslivets energiforbrug, viser et fald på 8 pct.
<i>Der spares på vandet (delmål 6.4)</i>	Forbruget af indvundet vand er samlet set stabilt, men dog stærkt varierende hos den største forbruger, landbruget, hvor behovet varierer med vejrmæssige og klimatiske forhold. I byerhvervene er der en udvikling med nedgang i forbruget målt i forhold til både værditilvækst og beskæftigelse.
<i>Positive tal for affald, men komplekst område (mål 12)</i>	Tallene for affald viser en udvikling i retning af mere genanvendelse af erhvervsaffald og lavere affaldsmængder i forhold til produktionen. Mange affaldstyper og særlige forhold på brancheniveau gør det vanskeligt at drage sikre konklusioner. Fx er der øgede affaldsmængder fra landbruget, men årsagen hertil er, at mere husdyrgødning transporteres til anvendelse i biogasanlæg.

Sociale indikatorer

Relativt færre arbejdsulykker (delmål 8.8)

Det er blevet sikrere at gå på arbejde, målt på arbejdsulykker pr. beskæftiget, men i nogle brancher, især renovation og byggeri, er der fortsat udfordringer med et højt antal arbejdsulykker. Det er dog vanskelig at sætte sikre tal på udviklingen, da anmeldte ulykker kun udgør en del af det faktiske antal ulykker.

Flere sygedage, især blandt mænd (delmål 8.8)

Der er konstateret et øget sygefravær på arbejdspladserne i de senere år, med en relativ stigning på ca. 10 pct., mest pga. øget fravær blandt mænd. Fraværet blandt kvinder er dog fortsat højest. Erhvervslivet er ifølge tallene ikke blevet et sundere sted at gå på arbejde de senere år, men fraværet, også opdelt på køn, er dog fortsat lavere end i den offentlige sektor.

Uændret kønssammensætning, dog flere kvinder med ledelsesansvar (delmål 8.5)

Verdensmålene lægger op til, at arbejdspladser skal være attraktive for både kvinder og mænd. I de 14 brancher er der alene en ligelig andel af kvinder og mænd inden for hoteller og restauration. Andelen af kvinder med ledelsesansvar er øget og kommet lidt tættere på medarbejdersammensætningen i øvrigt.

Meget få kvinder i bestyrelser og direktioner (delmål 5.5)

Et særligt fokus er der på flere kvinder i topledelser. Tallene for medlemmer af bestyrelser og direktioner i erhvervsvirksomheder viser en lille andel af kvinder, især i direktionerne, uanset branche. Tallene viser desuden ikke tegn på ændring i de fem år, statistikken dækker på nuværende tidspunkt.

Tættere på lige løn for kvinder og mænd (delmål 8.5)

Udviklingen går i retning af mere ligelig løn inden for brancherne, opgjort ud fra statistikken om lønstruktur. I en række brancher er den gennemsnitlige timefortjeneste omtrent den samme uanset køn, når der ses på lønmodtagere uden ledelsesansvar. Blandt lederne er det også gået den rigtige vej, men der er øjensynligt fortsat et lønefterslæb for kvinder. Generelt er lønforskellene størst i de brancher, der har de højeste lønninger.

1. Introduktion

Virksomheder og verdensmål Verdensmålene og de tilhørende indikatorer er generelt formuleret på samfunds-niveau, det vil sige de fleste indikatorer opgøres for Danmark som helhed. Enkelte mål og indikatorer omhandler dog direkte udviklingen inden for eksempelvis fødevarerproduktion eller industriel fremstilling, ligesom der er et tværgående mål om, at flere virksomheder end nu skal rapportere om bæredygtighed og samfundsansvar i øvrigt. De nyligt udarbejdede forslag til *nationale målepunkter* betyder, at bl.a. erhvervslivet bliver mere synligt i forhold til verdensmålene.

Erhvervslivet er en vigtig aktør for at forfølge verdensmål I bestræbelserne på at nå verdensmålene er virksomheder den vigtigste aktør på en række områder. Det gælder fx. hvad angår målsætninger på klimaområdet og grøn omstilling i øvrigt, ligesom situationen i det private erhverv er af stor betydning for vilkårene for hovedparten af de beskæftigede i Danmark. Hertil kommer, at vækst og beskæftigelse i erhvervslivet er afgørende for udviklingen i samfundsøkonomien.

1.1 Rapportering af bæredygtighed

Virksomheder og samfundsansvar Der har i mange år været fokus på virksomheders samfundsansvar. Internationalt udgør *Global Compact*, introduceret af FN i 1999, et kodeks for ansvarlig virksomhedsadfærd. *UN Guiding Principles on Business and Human Rights* er et forpligtende instrument, vedtaget i FN's Menneskeretsråd i 2011. I Danmark er der, til dels forankret i EU-retningslinjer, krav i Årsregnskabsloven om at større virksomheder skal udarbejde rapporter om deres samfundsansvar, såkaldte CSR-rapporter (*Corporate Social Responsibility*)

Verdensmålene har betydet nyt fokus Vedtagelsen af verdensmålene i 2015 har givet en ny opmærksomhed på virksomhederne og deres indvirkning på bæredygtigheden i samfundet. En række initiativer skal føre til bedre rapportering på de ikke-finansielle områder, internationalt ofte betegnet som virksomhedernes rapportering om deres *Environmental and Social Governance* (ESG-reporting)

UNCTAD har udarbejdet forslag til "Core Indicators" FN's organisation for Handel og Udvikling, UNCTAD, som bl.a. arbejder med principper for virksomhedsregnskaber, har arbejdet med at omsætte verdensmålene til målbare indikatorer for virksomheder. Det har resulteret i en liste på 33 verdensmålsrelaterede indikatorer, som er nærmere beskrevet i rapporten (2019): *Guidance on core indicators for entity reporting on contribution towards implementation of the Sustainable Development Goals*¹, inklusiv forslag til, hvordan indikatorerne kan beregnes Denne rapport har været den primære inspiration til den statistiske fremstilling i indeværende publikation.

UNCTAD-indikatorerne er samlet under fire overskrifter: Det økonomiske område, det miljømæssige område, det sociale område (herunder ligestilling) og det institutionelle område.

Også danske forslag til bæredygtighedsindikatorer I Danmark har Finansforeningen, FSR- danske revisorer og Nasdaq Copenhagen, med inspiration fra de internationale initiativer, i juni 2019 udarbejdet forslag til 15 indikatorer og deres beregning i oversigten: *ESG-hoved- og nøgletal i årsrapporten*². Indikatorerne flugter i høj grad med UNCTAD's liste og er delvis tænkt som en "startpakke" i en bedre rapportering af bæredygtighed.

¹ Se https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/diae2019d1_en.pdf.

² Se <https://www.fsr.dk/Files/Files/Dokumenter/Faglig/CSR/Publikationer>

Begrænsninger i belysning De foreslåede indikatorer – og også de statistikker, der delvist dækker samme problemstilling – vil generelt kun dække hvad der sker i selve virksomhederne, fx med hensyn til miljøbelastning og personalerelaterede forhold. Virksomheder har fx også en bæredygtighedspåvirkning gennem sin import, og valg af leverandører, og skal iflg. fx principperne i Global Compact være opmærksomme herpå. Bæredygtighedspåvirkningen eksternt er imidlertid vanskelig at måle, især på tværs af virksomhedstyper.

Statistik og virksomhedsrapportering De statistikker der indgår i belysningen af erhvervslivets bæredygtighed, er i høj grad baseret på virksomhedernes egne indberetninger – til Danmarks Statistik eller til administrative registre. Andre statistikker bygger på data om virksomhedernes køb af varer og tjenesteydelser, i nogle tilfælde suppleret med beregnede fordelinger på brancher. Der er således nogen forskel på hvad enkeltvirksomheder opgør, og hvad der kan belyses statistisk for grupper af virksomheder. Statistik kan derfor ikke erstatte en udvidet virksomhedsrapportering, men udgøre et sammenligningsgrundlag. I nærværende publikation er alene anvendt officiel statistik.

1.2 Brancher og indikatorer

Brancheafgrænsning Statistikkerne følger den brancheafgrænsning, der overordnet inddeler aktiviteten i samfundet i 19 brancher, jf. DBO7. Ud af disse 19 er det valgt at se på de 14 brancher, som i hovedsagen består af private virksomheder eller andre virksomheder som fungerer på markedsmæssige vilkår. De fleste af de anvendte statistikker og statistikbanktabeller dækker brancheaktiviteten fuldt ud, mens enkelte kun dækker virksomheder over en vis minimumsstørrelse.

Branchebenævnelser I figurer og tekst er anvendt de benævnelser der anvendes i statistikbanktabellerne, dog med undtagelse af branchegruppen *Rejsebureauer, rengøring og anden operationel service*, der er forkortet til *Erhvervsservice*.

Belysning siden 2010 Det er overordnet valgt at se på udviklingen siden 2010 og til det mest aktuelle år, statistikkerne er offentliggjort. Nogle resultater foreligger dog tidligst fra 2011 til 2013. Seneste år med resultater varierer fra 2017 til 2019, da statistikkerne har forskellig produktionstid. I alle tilfælde indgår de seneste resultater i belysningen, som primært handler om at vise en *retning*. Resultater som er offentliggjort i Statistikbanken senere end 18. september 2020 indgår ikke i figurer og tabeller af redaktionelle årsager.

Valg af indikatorer De statistikker der anvendes i publikation, er udtryk for et valg, ud fra eksisterende information og vurdering af væsentlighed. I det følgende er kort præsenteret de indikatorer der indgår i de 6 kapitler. Den nærmere relation til verdensmålene og virksomhedsindikatorer i UNCTADs forslag er omtalt i de enkelte kapitler.

Beskæftigelse og vækst Her gives den overordnede belysning af beskæftigelse og (brutto-)værditilvækst i de enkelte brancher. Belysningen af beskæftigelse og værditilvækst er vigtig baggrundsinformation, da mange indikatorer er beregnet i forhold til et af disse resultater. Det skal bemærkes at 2010 – udgangsåret – forsat var præget af finanskrisen, hvilket betød et relativt lavt niveau af værditilvækst og beskæftigelse.

I UNCTAD-listen er også anført omsætning og nettoværditilvækst som indikatorer på det økonomiske område. Beskæftigelse er ikke særskilt nævnt, da den indgår i den generelle virksomhedsinformation.

- Omstilling til mere bæredygtig produktion* I dette kapitel belyses virksomhedernes udgifter til forskning, virksomhedernes produktion af grønne varer og tjenester samt erhvervsdrivende fondes uddelinger til samfundsformål. Disse valg modsvarer helt eller delvist forslag i UNCTAD-listen, idet indikator for ”grønne investeringer” i UNCTAD-listen dog er noget forskellig fra produktion af grønne varer og tjenester.
- Fra UNCTAD-listen er det fravalgt af vise erhvervenes samlede betalinger af skatter og afgifter, samt indikatorer for indkøb i lokalområdet, hvilket der ikke er officiel statistik for.
- Drivhusgasser og energiforbrug* Erhvervenes udledning af CO₂ og andre drivhusgasser, samt forbrug af energi belyses på brancheniveau både i totaler og i forhold til værditilvækst. Sammenholdt med UNCTAD-listen er det fravalgt at vise virksomhedernes brug af vedvarende energi, da dette mere er en afledt konsekvens af omlægninger i forsyningssektoren end af den enkelte virksomheds egen beslutning.
- Vand og affald* I dette kapitel belyses erhvervenes forbrug af vand, absolut og relativt. I UNCTAD-listen er der yderligere lagt op til, at virksomhederne skal belyse recirkulation samt deres pres på lokale vandressourcer, hvilket der ikke findes dækkende officiel statistik for. Ligeledes belyses affaldsproduktion og genanvendelse af affald, flugtende med UNCTAD’s anbefalinger.
- Sikkerhed og sundhed* Arbejdsulykker og sygefravær belyses i dette kapitel. Ud over brancher er opgørelserne opdelt på mænd og kvinder, da der er ganske store forskelle mellem kønnene. Måling af sygefravær er en indikator foreslået i *ESG-hoved- og nøgletal i årsrapporten*, mens emnet i UNCTAD’s liste foreslås dækket ved at vise udgifter til syge- og ulykkesforsikringer.
- Ligestilling og ligeløn* Sammensætning af arbejdsstyrken, opdelt efter køn og overordnet kategori, vises i dette afsnit, med henblik på at vurdere, om udviklingen går i retning af en mere kønsmæssig ligelig sammensætning. Der vises ligeledes sammensætning af bestyrelser og direktioner efter køn, et emne der i UNCTAD’s liste hører under det institutionelle område, hvor der yderligere foreslås en fordeling efter alder. Med hensyn til ligeløn vises udviklingen i timeløn for henholdsvis ledere og medarbejdere opdelt efter køn i de forskellige brancher.
- På det sociale område foreslår UNCTAD yderligere at måle virksomhedernes indsats med hensyn til efteruddannelse, et emne hvor der aktuelt ikke er nyere information. Ydermere foreslås virksomhederne at opgøre, hvor mange af deres medarbejdere der er omfattet af kollektive overenskomster. Dette er der imidlertid ikke officiel statistik for. Under det institutionelle område foreslår UNCTAD at rapportere antal møder i bestyrelse og i revisionskomité, samt tal for, hvordan der arbejdes for at undgå korrupsion. På disse områder findes der ikke modsvarende statistik.
- Fremtidig statistik om erhvervsliv og bæredygtig* Hvis virksomheder fremover beregner flere indikatorer for bæredygtighed, vil der blive udvidede muligheder for at analysere virksomhedernes og erhvervslivets bidrag til større bæredygtighed, uanset om det sker af egen drift eller baseret på lovgivning. Der findes dog allerede et ganske godt grundlag i de eksisterende statistikker og Danmarks Statistik påtænker i de kommende år en yderligere belysning af delområder inden for erhvervsliv og verdensmål.

2. Beskæftigelse og økonomi

Indledning I dette kapitel beskrives dansk erhvervsliv gennem branchefordelte opgørelser af beskæftigelse og værditilvækst. Kapitlet er delvis tænkt som et bagtæppe for de kommende kapitler, idet det viser, hvilke brancher der har størst betydning beskæftigelsesmæssigt og økonomisk og dermed sætter relationen til verdensmålene i perspektiv. Belysningen er dog også i sig selv verdensmålsrelevant, da produktive jobs og (bæredygtig) vækst skal sikre en robust samfundsøkonomi som grundlag for bæredygtighed i bred forstand.

2.1 Beskæftigelse

Høj beskæftigelse indgår i verdensmålene Arbejdspladser og lige adgang til alle slags job, er sammen med økonomisk vækst overskriften på verdensmål 8. Målsætningen om beskæftigelse indgår også i delmål 8.5 *Skab fuld beskæftigelse og anstændigt arbejde med lige løn*, yderligere konkretiseret ved, at der skal være lige adgang for alle grupper af personer. Et budskab om, at der skal føres politik, der fremmer jobskabelse er specifikt nævnt i delmål 8.3. I andre mål er fx nævnt fremskridt inden for produktivitet, arbejdstagerrettigheder og bæredygtighed. Disse aspekter er delvist belyst i andre kapitler.

Statistikker for beskæftigelse I indeværende afsnit er valgt *firmastatistikken* som kilde. Den giver en sammenhængende og konsistent beskrivelse af det danske erhvervslivs udvikling og struktur gennem økonomiske, beskæftigelses- og regnskabsmæssige oplysninger. Som mål for beskæftigelsen anvendes antal årsværk, da det gør sammenligninger på tværs af brancher mest præcis. Selvstændige indgår ikke i statistikens årsværk. Dette er der korrigeret for, ved, at firmaer med erhvervsaktivitet, men uden ansatte, medregnes som 1 årsværk, nemlig ejeren selv. Det kan betyde en vis overvurdering af det reelle antal årsværk, da ejerne ikke nødvendigvis arbejder fuld tid i firmaet. Beskæftigelse defineres statistisk på lidt forskellig vis og der anvendes forskellige afgrænsninger. I *nationalregnskabet* er den samlede arbejdstid til at skabe det økonomiske resultat opgjort.

Tabel 2.1 **Beskæftigelse i erhvervene efter branche**

	2010	2018	2018
	årsværk		pct.
I alt	1.393.600	1.529.000	100,0
Landbrug, skovbrug og fiskeri	51.000	51.100	3,3
Råstofindvinding	3.700	4.700	0,3
Industri	269.800	280.500	18,3
Energiforsyning	11.300	10.500	0,7
Vandforsyning og renovation	10.500	10.200	0,7
Bygge og anlæg	130.900	156.200	10,2
Handel	315.100	325.300	21,3
Transport	122.500	122.000	8,0
Hoteller og restauranter	50.600	67.000	4,4
Information og kommunikation	95.100	104.800	6,9
Finansiering og forsikring	84.800	85.400	5,6
Ejendomshandel og udlejning	45.200	52.500	3,4
Vidensservice	125.900	152.400	10,0
Erhvervsservice	77.100	106.400	7,0

Kilde: www.statistikbanken.dk/GF3.

Note: Der er alene vist tal for de 14 brancher

Størrelsesorden: ca. 1,5 mio. årsværk i den private sektor

Den samlede beskæftigelse i den private sektor har for de 14 omhandlede brancher ligget nogenlunde stabilt på 1,5 mio. årsværk (fuldtidsstillinger) i perioden 2010 til 2018, dog med en klart stigende tendens. Der er imidlertid meget stor forskel på, hvor meget brancherne fylder i det samlede billede, jf. tabel 2.1. Den beskæftigelsesmæssigt største branche i 2018 var *handel* (21 pct.) efterfulgt af *industri* (18 pct.) og *bygge og anlæg* med 10 pct. I den lave ende udgjorde *råstofudvinding*, *energiforsyning* samt *vandforsyning og renovation* alle under 1 pct. af den samlede beskæftigelse i erhvervsbrancherne.

10 pct. flere beskæftigede siden 2010

Den samlede beskæftigelse i den private sektor er steget betydeligt siden 2010, med knap 10 pct., svarende til 135.000 fuldtidsstillinger. Det hører dog med til billedet, at erhvervslivet i 2010 fortsat var påvirket af finanskrisen. Der har været betydelige forskydninger over tid. Antalsmæssigt er der uændret eller mindre beskæftigelse inden for *landbrug*, *energiforsyning*, *vandforsyning og renovation*, *transport og finansiering* med et samlet fald på 1.500 årsværk. Dette mere end modsvares af en stigning inden for de øvrige brancher, mest udtalt inden for *erhvervs-service* (29.000), *videnservice* (26.000) og *bygge og anlæg* (25.000). Inden for *hoteller og restauranter* steg beskæftigelsen med 16.000, mens der for *Industri og handel* var stigninger af størrelsesorden 10.000.

Størst vækst i serviceerhverv

Der har overordnet været en glidning væk fra de emissions- og energiintensive erhverv over til forskellige typer serviceerhverv, hvilket kan være relevant baggrundsviden, når udviklingen inden for fx energiforbrug og udledning senere beskrives.

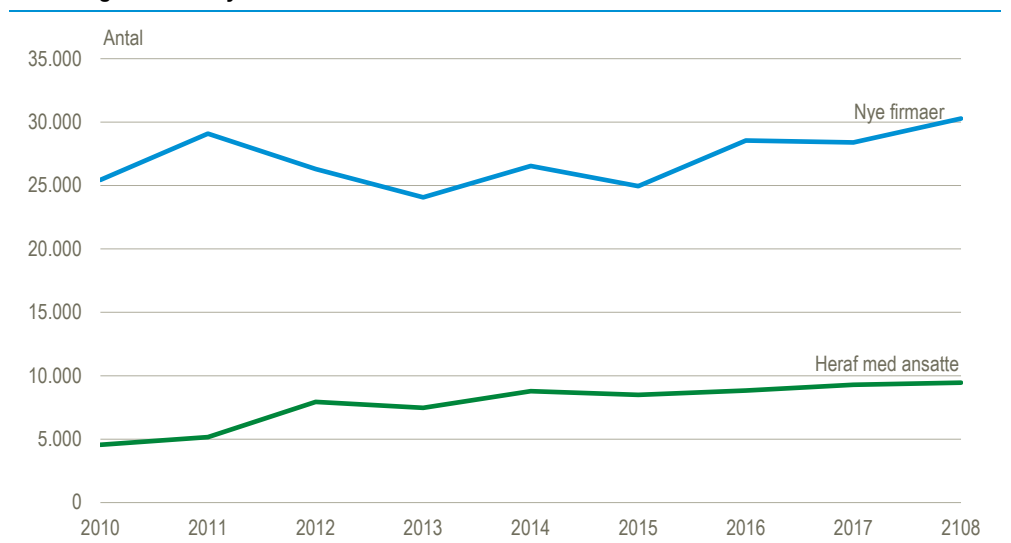
Fleere virksomheder skaber jobs

En markant ændring over perioden er, at flere virksomheder i 2018 har ansatte end det var tilfældet i 2010. I 2010 havde 54 pct. af virksomhederne i den private sektor ingen ansatte, hvilket i 2018 var faldet til 45 pct. Samtidig steg andelen af virksomheder med 1-9 ansatte fra 39 pct. i 2010 til 48 pct. i 2018. Der er derfor relativt flere virksomheder, der skabte jobs i 2018 end i 2010.

Der er blevet flere nye virksomheder

Der har gennem hele perioden årligt været mellem 25-30.000 nye virksomheder. Frem til 2010 havde omkring 5.000 af disse virksomheder ansatte, hvorefter det er steget årligt. I 2018 havde tæt på 10.000 nye virksomheder ansatte. Disse tal fremgår af statistikken om erhvervsdemografi, der er en årlig opgørelse af antallet af reelt nye og reelt ophørte firmaer og giver blandt andet et billede af iværksættelse.

Figur 2.1 **Udviklingen i antal nye virksomheder**

Kilde: www.statistikbanken.dk/DEM01.

Konklusion: Samlet har der været en betydelig jobskabelse siden 2010. En del heraf kan tilskrives, at der etableres mange nye virksomheder, heraf mange med ansatte. Jobskabelsen er især sket inden for service og i mindre omfang inden for produktion. Jobs i serviceerhvervene er dog typisk mere følsomme overfor konjunkturerne, hvilket COVID-19 krisen senest har illustreret.

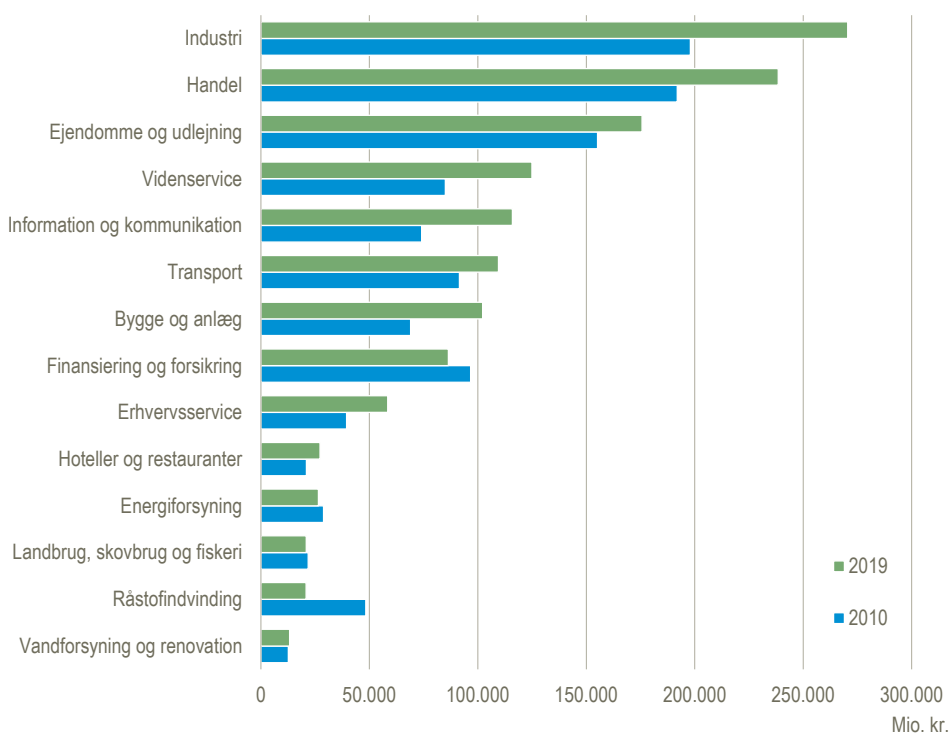
Der er skabt flere jobs

2.2 Værditilvækst

Bæredygtig vækst er med i verdensmålene Det er en målsætning i verdensmålene, at der skal være økonomisk vækst (ikke mindst i udviklingslandene), og at den skal være bæredygtig. Det er mest præcist formuleret i delmål 8.1, hvor årlig realvækst pr. indbygger er indikatoren. I UNCTAD's liste med indikatorer for virksomheder indgår såvel brutto- som nettoværditilvækst som resultater, blandt andet fordi miljøpåvirkning skal ses i forhold til disse resultater.

Nationalregnskabet belyser værditilvæksten *Nationalregnskabsstatistikken* indeholder den endelige opgørelse af virksomhedernes værdiskabelse og produktivitet. Nationalregnskabet er en sammenhængende beskrivelse af samfundsøkonomien og dens udvikling. Det giver et overblik over udviklingen i dansk økonomi og rummer en række informationer, herunder værditilvækst, beskæftigelse og produktivitet, bl.a. på brancheniveau. Bruttoværditilvækst er salg fratrukket vareforbrug og køb af tjenester og er det beløb, der kan anvendes til afskrivninger og investeringer samt til aflønning af ansatte og ejere. I hele publikationen er benævnelsen *værditilvækst* synonym med bruttoværditilvækst.

Figur 2.2 Værditilvækst i faste priser efter branche

Kilde: www.statistikbanken.dk/NABP19.

Note: Brancherne er sorteret efter værditilvæksten i 2019.

Værditilvækst på 1.400 mia. kr.

Værditilvæksten udgjorde i 2019 ca. 1.400 mia. kr. samlet for de 14 erhvervsbrancher, opgjort i 2010-priser. Branchernes størrelse er også i denne sammenhæng meget forskellig. *Industrien* stod for knap 20 pct., efterfulgt af *handel* med 17 pct. og *ejendomme og udlejning* med 13 pct. *vandforsyning og renovation, råstofudvinding* samt *landbrug, skovbrug og fiskeri* var de mindste brancher, med bidrag hver på under 1,5 pct. af den samlede værditilvækst i erhvervene.

Stigende værditilvækst

Der har været en stigning på 23 pct. i erhvervsbranchernes værditilvækst, fra 1.133 mia. kr. i 2010 til 1.391 mia. kr. i 2019 målt i faste priser. Opdelingen på underbrancher, også illustreret i figur 2.2, viser at det er *industri* og *handel*, der er vokset mest, da værditilvæksten i disse to brancher er steget med hhv. 72 og 46 mia. kr. *Information og kommunikation* har oplevet den relativt største vækst med en stigning i værditilvæksten på 56 pct. *Vidensservice* og *erhvervsservice*, samt *bygge og anlæg* har ligeledes haft høj vækst med en stigning på 47-48 pct. *Råstofudvinding* viser en halveret værditilvækst siden 2010, hvilket skyldes faldende overskud fra olieproduktion.

Værditilvæksten er steget mere end arbejdsindsatsen

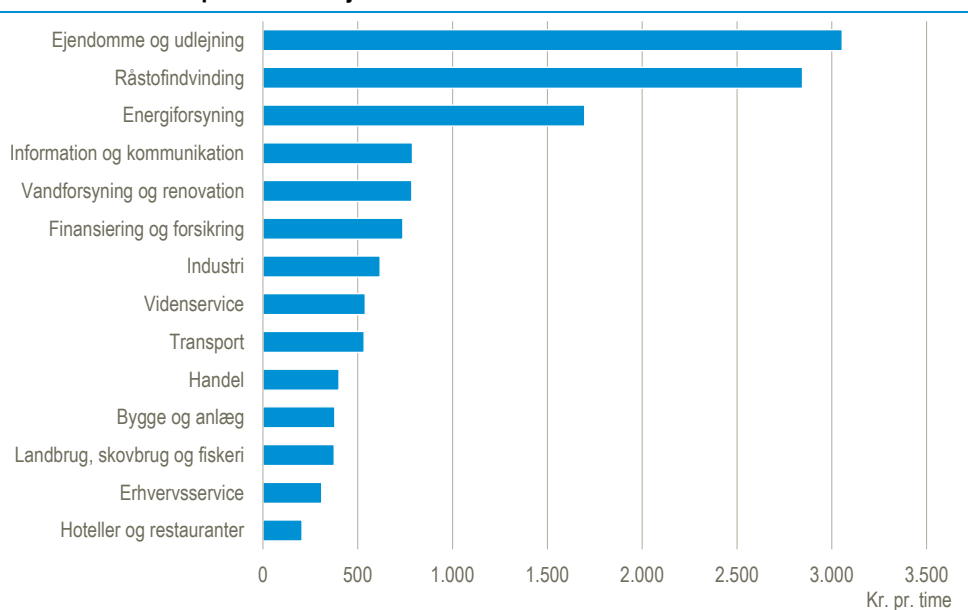
Værditilvæksten for de 14 brancher under et er forøget med 23 pct. siden 2010 i faste priser. Den tilhørende arbejdsindsats er kun steget med 10 pct. hvorfor der overordnet set er tale om, at erhvervslivets produktion i forhold til arbejdsindsatsen er blevet mere effektiv. En markant undtagelse er *råstofudvinding*, men også *hoteller og restauranter* ligger under resultatet for 2010.

Arbejds- og kapitalintensive erhverv

Hvilke brancher der er kapitalintensive henholdsvis arbejdsintensive kan man få et billede af i figur 2.3 ved at sammenholde den branchemæssige fordeling af beskæftigelsen med den branchemæssige fordeling af værditilvæksten. Den mest kapitalintensive branche er *ejendomme og udlejning*, hvor værditilvæksten især skal aflønne investeringer i udlejningsejendomme, efterfulgt af *råstofudvinding* og *energiforsyning* som begge er karakteriseret ved en udpræget brug af maskiner og anden infrastruktur i produktionen. I den anden ende findes *hoteller og restauranter* samt *erhvervsservice*, der ud over at være arbejdsintensive også er brancher med relativt lave lønninger.

Figur 2.3

Værditilvækst i faste priser ift. arbejdsindsats efter branche. 2019

Kilde: www.statistikbanken.dk/NABB19 og NABP19.

Ny teknologi kan betyde højere kapitalintensitet Af de største erhvervsbrancher ligger *handel*, som har flest beskæftigede, med en høj arbejdsintensitet (relativ lav værditilvækst pr. time) på niveau med *bygge og anlæg* og med *Landbrug, skovbrug og fiskeri*. *Industri*, som bidrager mest til den samlede værditilvækst, ligger midt i "rangordningen" sammen med *transport* og *vidensservice*. At *Information og kommunikation* er kapitalintensive hænger sammen med at fx tele-selskaber med tilhørende IT-infrastruktur er med her. Udviklingen i værditilvækst pr. arbejdstime er siden 2010 relativt vokset mest inden for *information og kommunikation* (48 pct.) samt *industri* (35 pct.), hvilket formentlig kan tilskrives de teknologiske forandringer i disse brancher.

Konklusion: Der har været økonomisk vækst Erhvervslivet har levet op til verdensmålene, hvad angår højere værdiskabelse og produktivitet og har også etableret (nye) vækstskabende aktiviteter. Udviklingen blandt brancher har dog været meget forskellig og det kræver yderligere information at afgøre i hvilket omfang væksten har været bæredygtig.

3. Omstilling til mere bæredygtig produktion

Virksomhedernes omstilling til en mere bæredygtig produktion er en forudsætning for opfyldelse af mange af verdensmålene. Blandt de måder, virksomhederne kan bidrage direkte er forskning, udvikling af mere bæredygtige produkter, samt bevillinger til formål som fremmer samfundsudviklingen.

3.1 Forskning

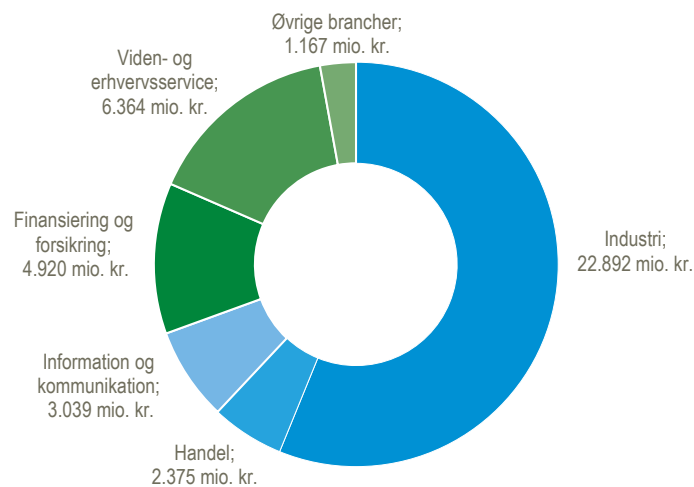
Forskning og verdensmålene

Verdensmål 9 om *Industri, Innovation og Infrastruktur* indeholder en række indikatorer, der skal understøtte omstilling til en mere bæredygtig produktion. Delmål 9.5, *Mere forskning og opgradering af industriteknologi*, går dels specifikt på at opgradere den teknologiske kapacitet i industrien, men også på, at forskningen generelt skal understøttes. Indikator 9.5.1 skal vise landenes forskningsudgifter som andel af BNP. Udgifter til forskning indgår også blandt de indikatorer som UNCTAD anbefaler virksomhedernes at beregne i deres rapportering om bæredygtighed.

Forsknings- og Udviklingsstatistikken

Danmarks Statistik udarbejder statistik for forsknings- og udviklingsaktiviteter i både den private og den offentlige sektor, bl.a. opgjort i form af udgifter og personaleindsats. Statistikken for erhvervslivets forskning belyser omfanget af forsknings- og udviklingsarbejde internt i virksomheder og deres køb af forskning fra andre virksomheder. Udgifter opgøres blandt andet fordelt på brancher, men ikke fuldt ud fordelt på de 14 brancher, da der i enkelte brancher er meget begrænset forskningsaktivitet. Det skal nævnes, at udgifter til forskning i nationalregnskabet indgår under investeringer.

Figur 3.1 Private virksomheders forskningsudgifter efter branche. 2017

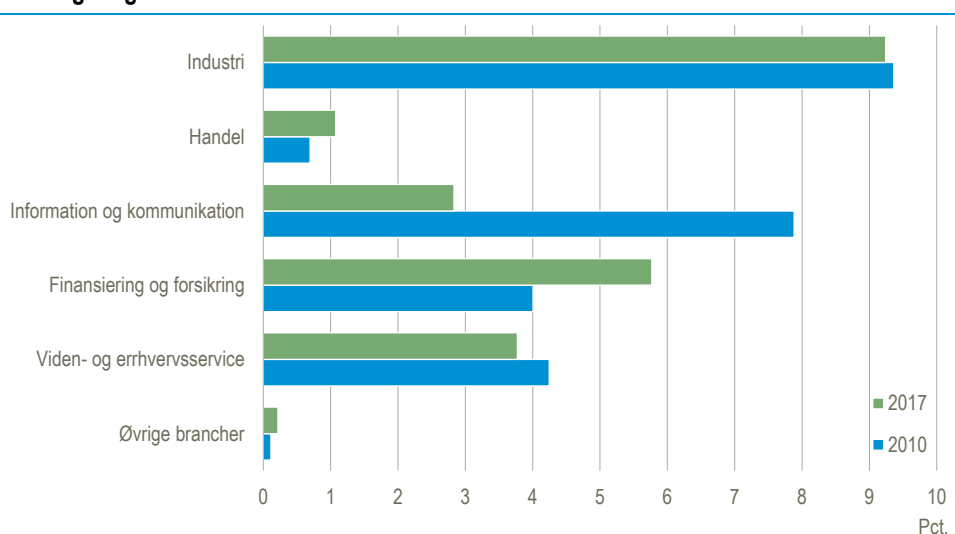

Kilde: www.statistikbanken.dk/FORSK01.

Udgifter til forskning og udvikling på 42 mia. kr.

De private virksomheders samlede udgifter til egen forskning og udvikling udgjorde 42 mia. kr. i 2018. I 2017, som er det seneste år med endelig fordeling på brancher, udgjorde udgifterne 41 mia. kr., jf. figur 3.1. *Industrien* havde udgifter til egen forskning på 23 mia. kr. svarende til 56 pct. af de samlede forskningsudgifter. Det understøtter verdensmålet om, at forskningen skal bidrage til opgradering af industriteknologien. Der er også store industribrancher, der har udvikling af nye produkter som en meget væsentlig aktivitet, fx medicinalindustrien. Sammenlignet med industrien er de øvrige brancher forskningsmæssigt væsentligt mindre med *videns- og erhvervs-service* og *finansiering og forsikring* som de største. Specialiserede forskningsvirksomheder, der typisk leverer forskning på kontraktbasis til andre virksomheder, indgår under *Videns- og erhvervs-service*. Ud over udgifter til forskning og udvikling har erhvervslivet også udgifter til innovation af virksomhedens produkter og processer.

Figur 3.2 **Forskningsudgifter ift. værditilvækst efter branche**

Kilde: www.statistikbanken.dk/FORSK01 og NABP19.

Industrivirksomhederne er de mest forskningsintensive

Industrien har også de største udgifter til forskning og udvikling opgjort i forhold til branchernes værditilvækst. I 2010 udgjorde udgifterne lidt over 9 pct. af værditilvæksten, hvilket er stort set uændret i 2017. I perioden er udgifterne til forskning og udvikling, målt som andel af værditilvæksten, faldet markant inden for *information og kommunikation* fra et niveau tæt på industriens i 2010 til 3 pct. i 2017. Dette fald kan dog hænge sammen med en ændret statistisk skelnen mellem forskning og innovation, ligesom forskningen delvis kan være outsourcet til andre lande. Dette kan statistikken ikke umiddelbart belyse.

Samlede forskningsudgifter på 3 pct. af BNP

Delmål 9.5 omfatter også forskning i den offentlige sektor. De samlede forskningsudgifter i Danmark udgjorde 66 mia. kr. i 2017 svarende til ca. 3 pct. i forhold til den samlede værditilvækst i samfundet (BNP). De offentlige udgifter til forskning og udvikling udgjorde omkring 1 pct. i forhold til BNP og de private virksomheders udgifter omkring 2 pct. Dette har været nogenlunde konstant de seneste ti år.

Konklusion: Uændret niveau af forskningsudgifter

Der ses ikke nogen synlig ændring i virksomhedernes forsknings- og udviklingsaktivitet i forlængelse af vedtagelsen af verdensmålene. Aktiviteten ligger dog fortsat på det niveau, som er anbefalet i de såkaldte Barcelona-målsætninger, så der opbygges formentlig fortsat ny viden. Da mange virksomheder er transnationale, kan nationale tal ikke nødvendigvis give det fulde billede af indsatsen.

3.2 Grønne varer og tjenester

Bæredygtige produkter og verdensmålene

En række af verdensmålene sigter mod en omstilling til et mindre klima- og miljøbelastende forbrug og produktion. Det gælder især verdensmålene 6. *Rent vand og sanitet*, 7. *Bæredygtig energi*, 12. *Ansvarligt forbrug og produktion*, og 13. *Klimaindsats*. I UNCTADs anbefalinger opfordres virksomheder til at rapportere om deres grønne investeringer, hvilket både kan handle om nye produkter og om forbedrede produktionsprocesser.

Statistik for grønne varer og tjenester

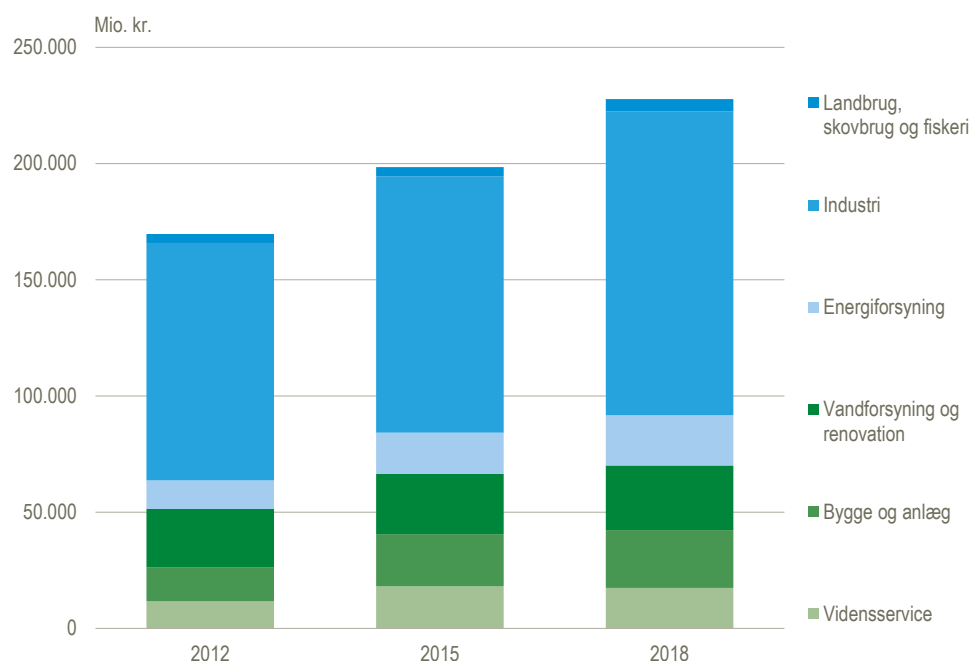
Statistik om produktion af grønne varer og tjenester, som har tal fra 2012 og frem, dækker ikke direkte grønne investeringer, men resultaterne kan bidrage til en belysning af udviklingen heri. Statistikken dækker de private virksomheders produktion, der opdeles efter miljøformål og hvorvidt produkterne direkte beskytter miljøet eller er ressourcebesparende. I afsnittet her ses kun på udviklingen i den grønne produktion samlet set. Statistikken dækker brancherne *landbrug, skovbrug og fiskeri*, *industri*, *energiforsyning*, *vandforsyning og renovation*, *bygge Anlæg* samt *vidensservice*. Det antages, at der ikke omsættes grønne varer og tjenester af betydning i øvrige brancher. Andre statistikker inden for grøn økonomi, fx for ressourceproduktivitet, kan supplere billedet af, hvad der sker i virksomhederne med hensyn til grøn omstilling.

Grønne varer og tjenester for over 200 mia. kr.

Virksomhederne producerede i 2018 grønne varer og tjenester for 228 mia. kr. *Industrien* stod for 131 mia. kr., svarende til 57 pct. efterfulgt af *vandforsyning og renovation* med 28 mia. kr. (12 pct.) og *bygge og anlæg* med 25 mia. kr. (11 pct.)

Figur 3.3

Omsætning af grønne varer og tjenester efter branche

Kilde: www.statistikbanken.dk/GRON2.

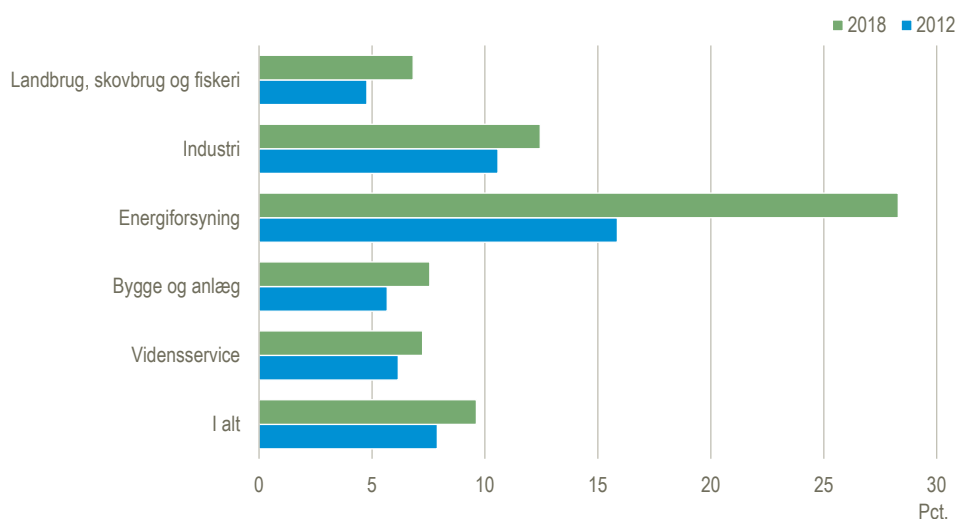
Note: Opgørelsen for 2012 vurderes at have undervurderet den faktiske aktivitet inden for *bygge og anlæg* og *vidensservice*.

Stigende omsætning siden 2012 Omsætningen af grønne varer og tjenester er steget i alle brancher siden 2012. Opgjort i absolutte tal, jf. figur 3.3, findes den største stigning inden for *industri*, hvor omsætningen er steget med næsten 30 mia. kr. Størstedelen af denne stigning er inden for *maskinindustri*, der blandt andet dækker produktionen af vindmøller. *Energiforsyning* har haft den største relative stigning med 76 pct. fra 2012 til 2018. Udviklingen skyldes omstilling til mere bæredygtige energikilder. Inden for *bygge og anlæg* er det fx energirenovering, der trækker udviklingen, mens fremgangen for *landbrug, skovbrug og fiskeri* er drevet af omstilling til økologisk landbrug.

Renovation er betydelig grøn aktivitet Der er stor forskel på, hvor meget produktionen af grønne varer og tjenester udgør af brancherne, fx målt på andel af beskæftigelsen. Den klart højeste andel af grøn beskæftigelse findes inden for *vandforsyning og renovation*, hvor grønne varer og tjenester beskæftiger 72 pct. af arbejdskraften. Den høje andel skyldes, at behandling af spildevand samt renovation og genbrug pr. definition er grønne aktiviteter, mens vandforsyning omvendt ikke regnes som sådan.

10 pct. grøn beskæftigelse i de ikke-specialiserede brancher I de øvrige brancher med grønne varer og tjenester var ca. 10 pct. af beskæftigelsen grøn i 2018. Dette er en stigning fra 8 pct. i 2012. Alle brancher er gået frem, men særligt *energiforsyning* har oplevet et større skift i produktionen, idet andelen af grønne jobs er steget fra 16 pct. i 2012 til 28 pct. i 2018. Relativt er der også en betydelig stigning inden for *landbrug, skovbrug og fiskeri*, idet andelen er steget fra 5 til 7 pct.

Figur 3.4 Grøn beskæftigelse i forhold til samlet beskæftigelse efter branche

Kilde: www.statistikbanken.dk/GRON2 og NABP19.

Note: Branchen *Vandforsyning og renovation* er udeladt af figuren, da den grønne andel pr. definition er langt højere end i de øvrige brancher. "I alt" repræsenterer alene de 5 viste brancher.

Konklusion: Flere grønne produkter Omfanget af grønne varer og tjenester er vokset i omfang siden 2012, hvilket må siges at være et bidrag fra erhvervslivet til realisering af verdensmålene. Tallene viser en stigende aktivitet inden for alle de brancher, der er dækket af statistikken.

3.3 Donationer til almennyttige formål

- Virksomhedernes donationer og verdensmålene* Virksomhedernes arbejde med verdensmålene kan handle om deres produktion, men kan også være generelle *samfundsbidrag*. Under verdensmål 17 er der bl.a. en indikator (17.1.2.) for skatteindtægter fra bl.a. virksomheder, ligesom delmål 17.17 opfordrer til effektive partnerskaber. Sidstnævnte aspekt dækkes til dels af UNCTAD's indikator om *Community Investment*, som bredt handler om virksomhedens investeringer i det omgivende samfund.
- Erhvervsdrivende fonde* Det findes ikke en officiel statistik, der fuldt dækker virksomhedernes donationer til almennyttige formål. Men man kan få et vist indtryk af omfang og fokusområder ved at se på de erhvervsdrivende fondes uddelinger. De erhvervsdrivende fonde administrerer overskuddet fra nogle af landets største virksomheder og deres uddelinger afspejler derfor i et vist omfang den private sektors bidrag til samfundsaktiviteter.
- Statistikken om fondes aktiviteter* Statistikken om fondes aktiviteter er en relativ ny statistik, der første gang blev offentliggjort med tal for året 2016. Formålet med statistikken er at belyse fondes aktiviteter i form af bevillinger og udbetalinger, der fordeles efter formål, hovedområder, virkemidler og modtagertyper. Fondene opdeles i Erhvervsdrivende fonde og Almennyttige fonde. Det følgende omhandler de erhvervsdrivende fondes uddelinger, da formålet her er at belyse de private virksomheders uddelinger til almennyttige formål.
- Stigende uddelinger* De erhvervsdrivende fonde uddelte i 2018 knapt 12 mia. kr., hvilket er to tredjedele af de samlede uddelinger fra fondene. Beløbet er på niveau med 2017, men 1,4 mia. kr. højere end i 2016. Udsving mellem årene skal tolkes med forsigtighed, da enkelte store uddelinger kan påvirke totalerne.

Tabel 3.1 Erhvervsdrivende fondes uddelinger efter formål

	2016	2017	2018
	mio. kr.		
Alle formål	9.891	11.446	11.324
Videnskabelige formål	5.834	7.547	6.173
Kulturelle formål	1.595	1.404	1.184
Sociale formål	290	336	548
Natur og miljøformål	188	386	289
Sundhed og motionsformål	592	465	470
Uddannelse og folkeoplysningsformål	436	342	950
Erhvervs- og regionale formål	552	439	607
Internationale humanitære formål	82	67	837
Religiøse formål	52	9	29
Andre formål	272	451	237

Kilde: www.statistikbanken.dk/FOND04.

- Forskning fylder over halvdelen* Over halvdelen af de erhvervsdrivende fondes uddelinger bliver givet til videnskabelige formål, primært forskning på universiteterne. Tæt på 90 pct. af forskningsbevillingerne bliver givet til forskning inden for natur- og sundhedsvidenskaberne. Det næststørste område i alle tre år er kulturelle formål med museer som den største modtagergruppe. Donationer til kulturelle formål faldt dog fra 1,6 mia. kr. i 2016 til 1,2 mia. kr. i 2018.
- Uddelinger er blevet bredt ud* Videnskabelige og kulturelle formål har traditionelt været de områder, der har modtaget langt de fleste af de erhvervsdrivende fondes uddelinger. I 2018 er der dog sket en mindre forskydning, hvor uddelingerne til begge disse formål er gået lidt tilbage, mens de fleste af de øvrige formål har modtaget øgede bevillinger, herunder sociale og humanitære formål.

Konklusion: De erhvervsdrivende fonde har ganske betydelige donationer til almennyttige formål, altså formål der kan betegnes som *Community investments*. Det er for tidligt at sige, om det er udtryk for en generel tendens, at fondene på det seneste har skiftet fokus for deres uddelinger, men tallene kan indikere en øget interesse for en bredere dagsorden end de traditionelle fondsformål.

4. Udledning af drivhusgasser og energiforbrug

Klimapåvirkning er centralt for bæredygtighed

Udledning af kuldioxid (CO₂) og andre klimapåvirkende drivhusgasser står helt centralt i arbejdet med bæredygtighed. Danmark har både via internationale aftaler og nationale målsætninger forpligtiget sig til en kraftig nedbringelse af udledningen. Udledning er for de fleste erhverv især påvirket af forbruget af energi, hvilket også indgår i dette kapitel.

4.1 Udledning af drivhusgasser

Udledning og verdensmålsindikator

I verdensmålene og de tilhørende indikatorer handler delmål 9.4 om bæredygtige teknologier og indikator 9.4. 1 handler specifikt om udledning/emission af CO₂. Indikatoren opgøres som udledning i forhold til værditilvæksten, altså den økonomiske aktivitet opgjort som bidrag til Bruttonationalproduktet. I de branchefordelte opgørelser nedenfor ses der både på samlet udledning af drivhusgasser og på udledning ift. værditilvækst.

I UNCTAD's anbefalinger om indikatorer på virksomhedsniveau, er der både en indikator for den udledning af drivhusgasser, som sker direkte hos virksomheden, og den som fx køb af elektricitet giver anledning til.

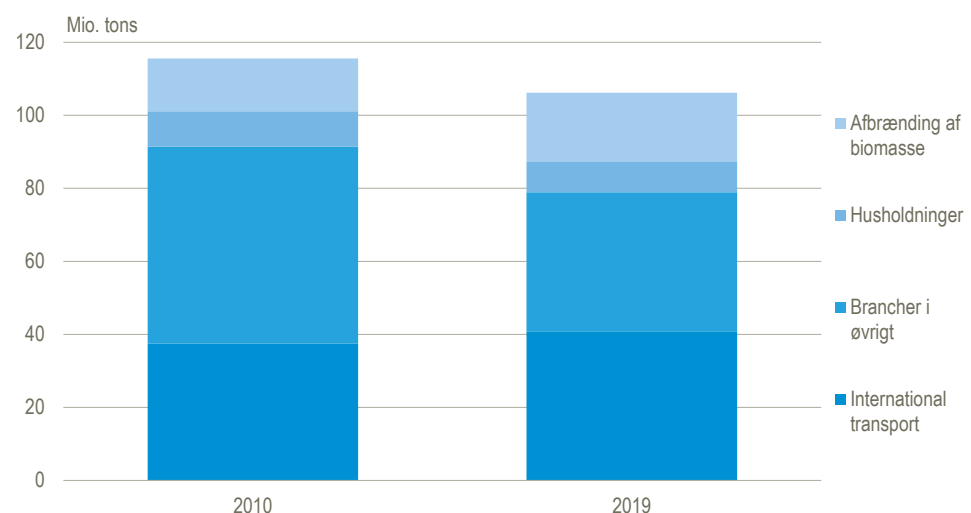
Emissionsregnskabet

Danmarks Statistik opgør emission af CO₂ og andre stoffer i *emissionsregnskabet*, som er en del af det grønne nationalregnskab. Opgørelsen modsvarer den økonomiske aktivitet, der er indeholdt i nationalregnskabet, altså eksempelvis også den internationale transport som danske virksomheder står for.

I de internationale aftaler er opgørelserne territorielt baserede og udledningen fra internationale transportaktiviteter er ikke medregnet. I de følgende opgørelser ses der på udledningen fra den samlede danske aktivitet, hvilket muliggør, at økonomisk resultat og udledning af drivhusgasser kan sammenholdes.

Udledningen af drivhusgasser i form af metan, lattergas mv. er omregnet til CO₂-ækvivalenter og indgår i tallene. Udledning fra afbrænding af biomasse regnes som CO₂-neutralt og tæller ikke med som udledning i de internationale klimaaftaler.

Figur 4.1 Udledning af drivhusgasser efter kilde

Kilde: www.statistikbanken.dk/DRIVHUS.

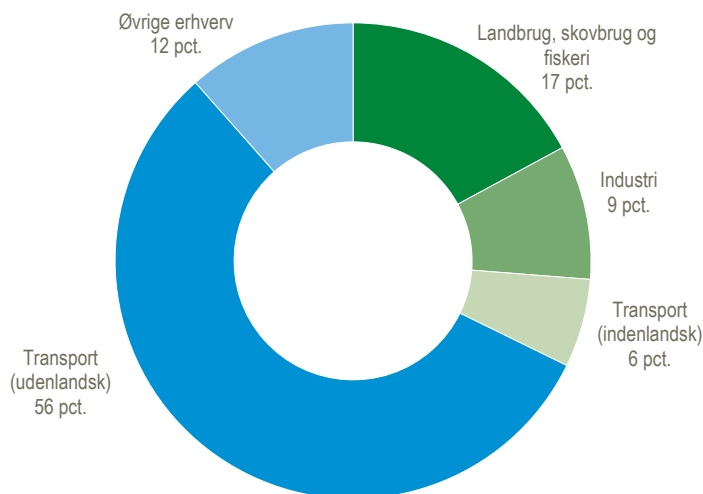
Note: Opgørelsen er i CO₂-ækvivalenter. Tallene for 2019 er foreløbige.

Overordnet et fald i udledningen Danmarks samlede udledning af drivhusgasser var i 2019 ca. 106 mio. tons. Der var, jf. figur 4.1, tale om et fald fra 2010 til 2019. Ses der på den samlede udledning, var der et fald på 9 pct. Opgøres der uden at medregne CO₂ fra afbrænding af biomasse, er nedgangen 14 pct. Fratrækkes yderligere udledning fra international transport, er nedgangen på næsten 27 pct. siden 2010. I samme periode er Bruttonationalproduktet (inkl. international transport) vokset med 17 pct. i faste priser, hvorfor der overordnet er et klart fald i udledningen målt i forhold til økonomisk aktivitet

Supplerende statistisk opgørelse Udledningen af drivhusgasser er i den primære statistiske opgørelse medregnet hvor den finder sted, men supplerende er der en opgørelse, hvor udledningen ved produktion af el og fjernvarme er flyttet fra forsyningsbranchen til slutbrugerne, altså andre brancher og husholdninger. Denne opgørelse er anvendt nedenfor. Det skal nævnes, at udledningen i energiforsyningen er faldet markant i perioden, nemlig med over 70 pct., når CO₂ fra afbrænding af biomasse ikke er indregnet. Dette fald påvirker i høj grad tallene tillagt hos slutbrugerne.

Stor forskel på brancher Udledningen af drivhusgasser er meget forskellig fra branche til branche. For byerhvervene hænger det primært sammen med, om der er tale om en energi-krævende økonomisk aktivitet eller ej. I figur 4.2 er vist en fordeling af de ca. 74 mio. tons drivhusgasser (ekskl. fra afbrænding af biomasse), som aktiviteten i 2019 i de 14 omhandlede branchegrupper har givet anledning til, når udledningen fra produktion af el og fjernvarme i forsyningssektoren er medregnet hos slutbrugerne. I 2010 var den tilsvarende udledning ca. 78 mio. tons.

Figur 4.2 Udledning af drivhusgasser efter branche. 2019

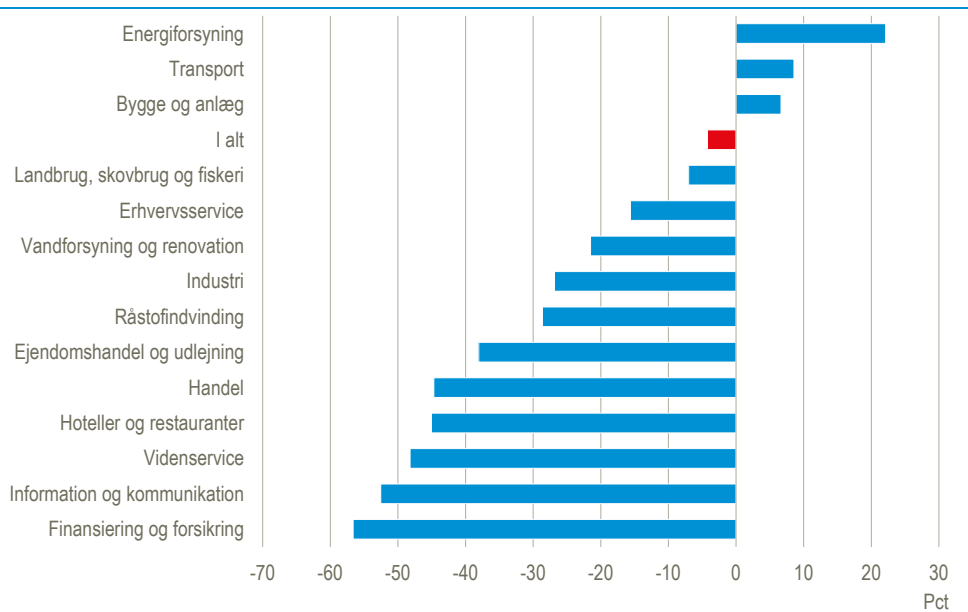

Kilde: www.statistikbanken.dk/DRIVHUS2.

Note: Figuren viser samlet udledning fra de 14 brancher, opgjort i CO₂-ækvivalenter. Tallene er eksklusiv CO₂ fra afbrænding af biomasse.

Transport medfører meget CO₂-udledning

Over halvdelen af udledningen fra de pågældende brancher er fra international transport (56 pct.). Den indenlandske del af erhvervstransporten er langt mindre dominerende, idet både *landbrug, skovbrug og fiskeri* (17 pct.) og *industri* (9 pct.) står for en større andel end den indenlandske transport (6 pct.). Blandt de øvrige erhverv er de mest betydende branchegrupper *bygge og anlæg, handel, råstof-udvinding* samt *vandforsyning og renovation*. De 7 resterende branchegrupper står samlet for under 3 pct. af udledningen. Hvis der alene ses på udledning eksklusiv international transport, er der dog tale om ca. 6 pct.

Figur 4.3 **Udvikling i udledning af drivhusgasser, 2019 ift. 2010 efter branche**

 Kilde: www.statistikbanken.dk/DRIVHUS2

 Note: Tallene er opgjort i CO₂-ækvivalenter og er eksklusiv CO₂ fra afbrænding af biomasse.

*Reduceret
udledning
i de fleste erhverv*

Blandt de 14 branchegrupper under ét er udledningen af drivhusgasser faldet med 4 pct. fra 2010 til 2019. Den største nedgang er i erhverv, hvor energiforbruget er lille og i betydeligt omfang købes hos energiforsyningen, hvor udledningen som nævnt er reduceret markant. Den positive udvikling kan derfor kun i mindre omfang tilskrives en indsats i virksomhederne. I *industrien*, hvor energiforbruget for 30 pct. vedkommende består af el og fjernvarme, er udledningen af drivhusgasser faldet med 27 pct., hvilket i nogen grad må kunne tilskrives beslutninger i virksomhederne. Blandt de udledningsmæssigt mest betydende brancher viser *transport* en stigning på 9 pct. og *landbrug, skovbrug og fiskeri* et fald på 7 pct. I sidstnævnte branche er udledning primært knyttet til de biologiske processer i produktionen.

 Tabel 4.1 **Udledning af drivhusgasser ift. værditilvækst efter branche**

	2010	2013	2016	2019	2019 Indeks 2010=100
	tons pr. mio. kr.				
I alt	68,3	59,5	56,1	53,3	78
Landbrug, skovbrug og fiskeri	626,9	633,1	728,4	607,0	97
Råstofindvinding	46,0	54,8	63,1	76,3	166
Industri	46,8	36,4	32,5	25,0	54
Energiforsyning	11,8	11,8	13,5	15,6	133
Vandforsyning og renovation	129,7	136,7	113,0	96,9	75
Bygge og anlæg	24,6	17,8	17,2	17,7	72
Handel	17,7	13,8	10,5	7,9	45
Transport	464,6	360,8	401,1	421,6	91
Hoteller og restauranter	32,2	23,5	19,8	13,6	42
Information og kommunikation	6,4	4,1	2,9	1,9	30
Finansiering og forsikring	2,6	2,0	1,7	1,2	49
Ejendomme og udlejning	1,8	1,4	1,2	1,0	55
Videnservice	6,9	4,5	3,5	2,4	35
Erhvervsservice	11,7	7,7	7,0	6,7	57

 Kilde: www.statistikbanken.dk/DRIVHUS2 og [NABP19](http://www.statistikbanken.dk/NABP19).

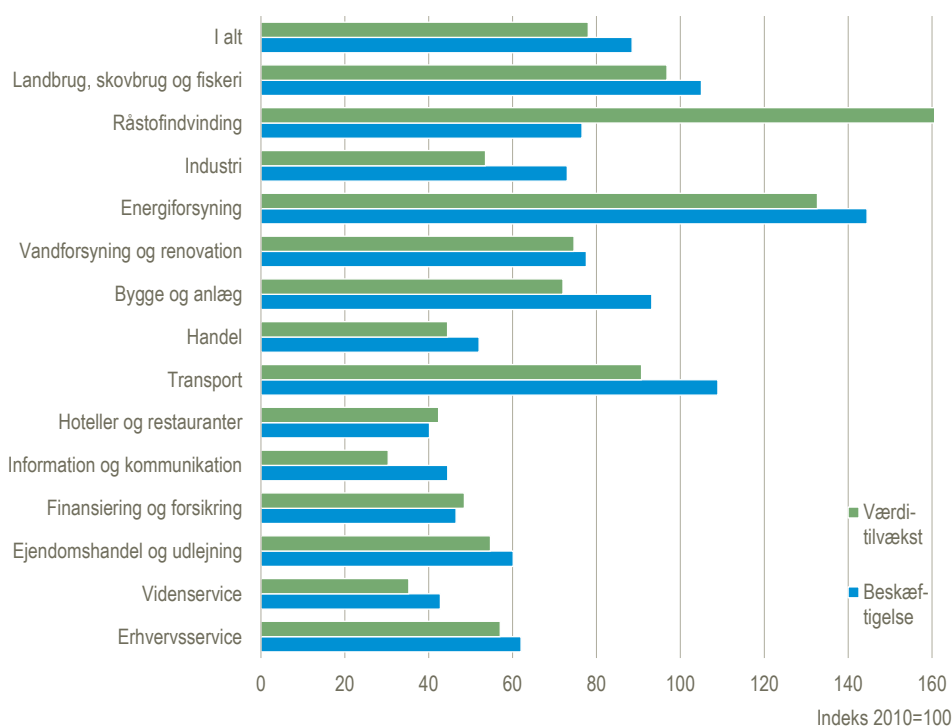
Note: Værditilvækst er opgjort i faste 2010-priser.

Målt ift. værditilvækst
fås et andet billede

Udledning af drivhusgasser målt i forhold til værditilvækst giver et noget andet billede brancherne imellem, jf. tabel 4.1. Landbruget og transporten skiller sig ud som meget udledningstunge erhverv sammen med *vandforsyning og renovation* samt *råstofudvinding*. De mere kontorbaserede erhverv er i sammenligning på et relativt lavt niveau, når udledning sættes i forhold til værditilvækst. Blandt de mellemstunge er *industri, bygge og anlæg*, samt *hoteller og restauranter*.

Figur 4.4, viser, om udviklingen i udledningen har sammenhæng med udviklingen i den økonomiske aktivitet målt som værditilvækst. Her er det værd at bemærke, at der er betydelige fald i udledning ift. værditilvækst sammenlignet med 2010 for fx *Bygge og anlæg* (indeks 72) og *Transport* (indeks 91) – selvom udledningen var øget, jf. figur 4.3.

Figur 4.4 Udvikling af drivhusgasser ift. hhv. beskæftigelse og værditilvækst, 2019 ift. 2010 efter branche.

Kilde: www.statistikbanken.dk/DRIVHUS2, NABP19 og NABB19.

Note: værditilvækst er opgjort i faste 2010-priser.

Værditilvækst kan
variere meget

Udviklingen på brancheniveau kan dog være påvirket af udsving i værditilvæksten. Det gælder i særdeleshed *råstofudvinding*, hvor der over perioden har været kraftigt faldende værditilvækst fra olieproduktion, men også i energiforsyningen hvor værditilvæksten har været vigende. Inden for *landbrug, skovbrug og fiskeri* er der ofte betydelige udsving i indtjeningen fra år til år.

Overordnet samme
tendens uanset
sammenligningsgrundlag

Udledningen målt både i forhold til værditilvækst og beskæftigelse viser, jf. figur 4.4, overordnet samme tendens i udledning målt i forhold til aktiviteten. Værditilvæksten er overordnet steget mere end beskæftigelsen siden 2010, hvilket betyder, at den relative nedgang i udledning er større ved sammenligning med værditilvækst end med beskæftigelse. Hvad angår *Råstofudvinding*, så er billedet dog omvendt, idet værditilvæksten i perioden faldt med 57 pct., mens beskæftigelsen kun faldt med 7 pct. Uanset sammenligningsmetode bør konklusioner drages med forsigtighed, da aktiviteterne er meget forskellige mellem og inden for branchegrupperne.

Konklusion: Udledningen er nedbragt, især målt ift. værditilvækst

Både de totale og især de relative beregninger fortæller, at virksomhederne i erhvervsbrancherne generelt har reduceret udledningen af drivhusgasser, især når der sammenlignes med udviklingen i værditilvækst. Det vil også være konklusionen, om end i mindre grad, hvis der var anvendt udledning inklusiv CO₂ fra afbrænding af biomasse. Der er dog mange forhold, der skal tages i betragtning, når virksomheder og branchegrupper skal vurderes på deres udledning af drivhusgasser.

4.2 Energiforbrug

Energiforbrug og verdensmålsindikator

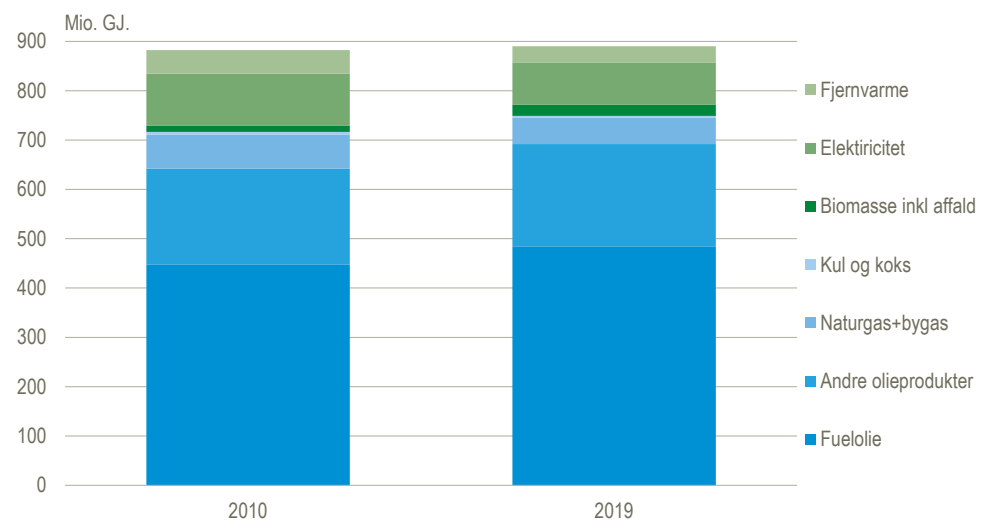
I verdensmålene og de tilhørende indikatorer er energiforbrug omfattet af delmål 7.2, som handler om mere anvendelse af vedvarende energikilder, og af delmål 7.3 om øget energieffektivitet. I det følgende tages primært afsæt i indikator 7.3.1. om energiintensitet, det vil sige bruttoenergiforbrug i forhold til værditilvækst. Som ved udledning af drivhusgasser ses der både på totale og relative opgørelser for at belyse udviklingen i erhvervene.

I de anbefalinger som UNCTAD er kommet med til virksomhederne, er der foreslået en indikator svarende til 7.3.1 og ligeledes en indikator for andelen af energi fra bæredygtige kilder. I det følgende er sidstnævnte dog kun overordnet belyst.

Energiregnskabet

Erhvervenes energiforbrug er statistisk dækket af *energiregnskabet*, der opgøres som en del af det grønne nationalregnskab. Energiforbruget vises opdelt på detaljerede typer og brancher og både som produktion og forbrug. Overordnet havde de 14 erhvervsbrancher i 2019 et bruttoforbrug på næsten 900 mio. Giga Joule (GJ), hvilket var en anelse højere end i 2010. Det samlede danske energiforbrug i 2019 var på ca. 1.250 mio. GJ.

Figur 4.5 Erhvervenes bruttoenergiforbrug efter energitype

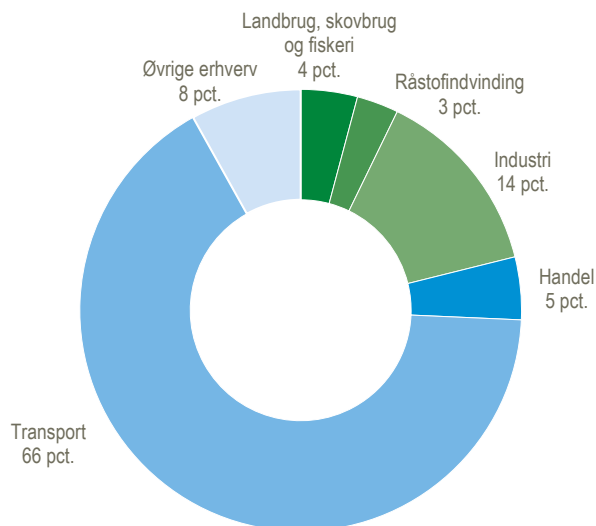
Kilde: www.statistikbanken.dk/ENE3H.

Note: Elektricitet og fjernvarme indgår med det energiindhold som produktionen har krævet, og altså normalt højere end opgjort hos slutbrugeren. Forbruget vist i figuren dækker de 14 omhandlede brancher i alt.

Reduktion i forbrug, hvis fuelolie ikke medregnes

Halvdelen af erhvervenes energiforbrug udgøres af fuelolie, som for langt hovedparten anvendes ved international skibsfart. Forbruget ekskl. fuelolie viser et lille fald i energiforbruget. Der var et mindre forbrug af naturgas og et øget forbrug af biomasse. Det skal nævnes, at der ved produktionen af elektricitet og fjernvarme er sket betydelige ændringer i brændselsforbruget med skift til fornybare energikilder. Dette er en væsentlig grund til, at der i samme periode kan være et omtrent uændret bruttoenergiforbrug og et pænt fald i CO₂ udledningen.

Figur 4.6 Bruttoenergiforbrug efter branche. 2019

Kilde: www.statistikbanken.dk/ENEH3.

Note: Forbruget vist i figuren dækker de 14 brancher i alt.

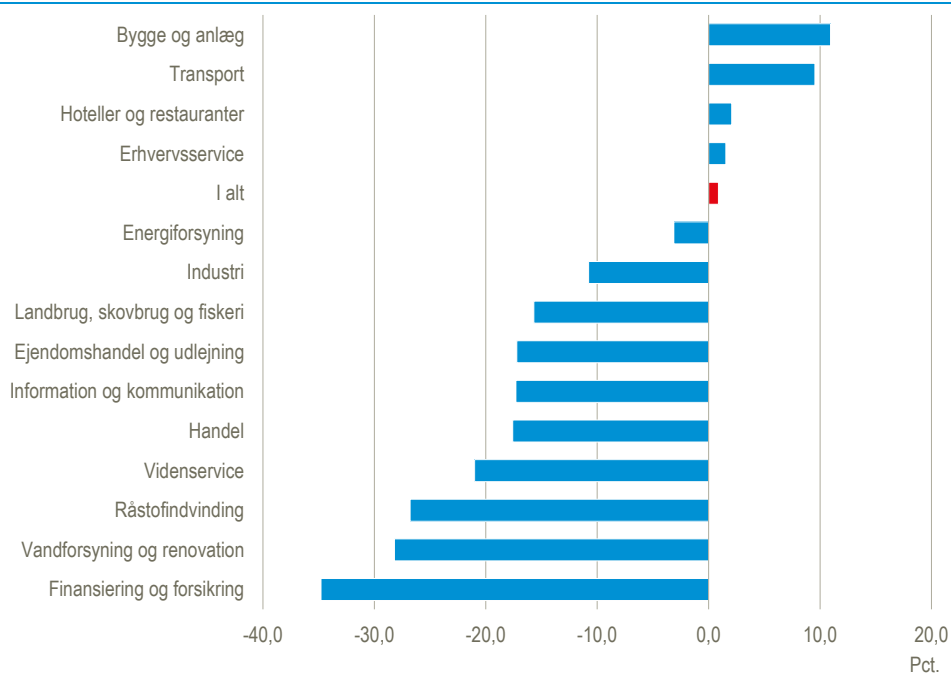
Transporten har størst energiforbrug

Transporterhvervet står for næsten to tredjedele af energiforbruget, hvilket er en lidt større andel end andelen af udledningen af drivhusgasser. En væsentlig forklaring er, at den betydelige udledning af drivhusgasser fra *landbrug, skovbrug og fiskeri* mere skyldes andre processer i produktionen end energiforbrug. Dertil kommer en række andre faktorer som betyder, at der kun delvist kan sættes lighedstegn mellem bruttoenergiforbrug og udledning.

Mange brancher med et lille energiforbrug

Øvrige erhverv står for 8 pct. af det samlede energiforbrug og udgøres af i alt 9 branchegrupper. *Bygge og anlæg* står for 2,8 pct. og *hoteller og restauranter* for 1,1 pct., mens 7 af de i alt 14 branchegrupper hver står for under 1 pct. af energiforbruget, men dog samlet 4,2 pct. Så også her kan der være besparelser at hente i energiforbruget.

Figur 4.7 Udvikling i bruttoenergiforbrug, 2019 ift. 2010 efter branche

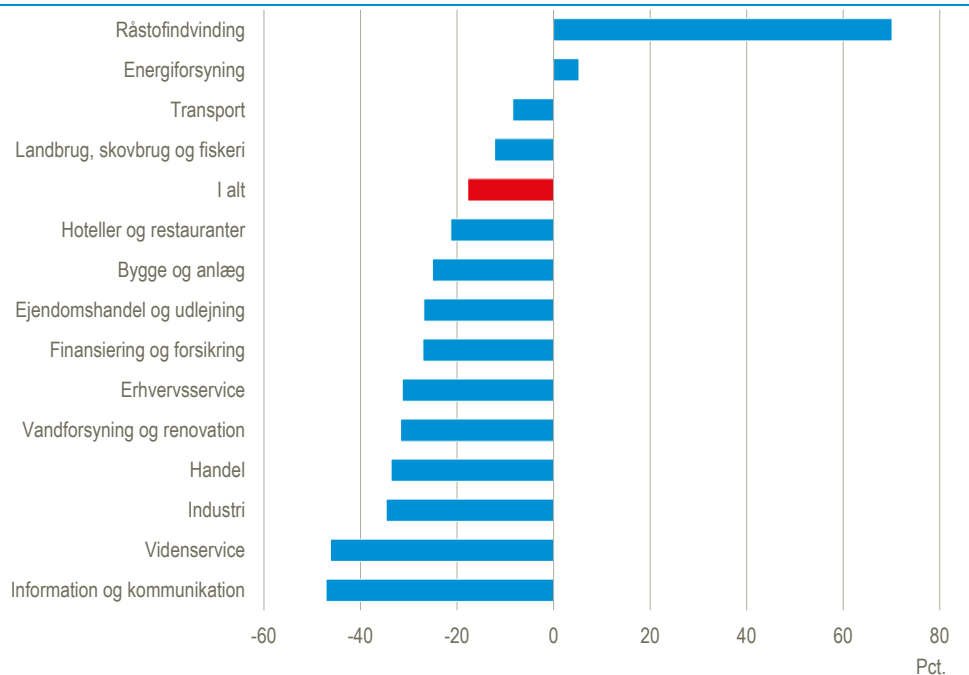

Kilde: www.statistikbanken.dk/ENEH3.

**Faldende forbrug
i de fleste
brancher**

Som nævnt var der en lille stigning i erhvervenes samlede bruttoenergiforbrug på 0,9 pct. fra 2010 til 2019. Som det fremgår af figur 4.7 var der stigning i 4 branchegrupper, højest i *bygge og anlæg* med 11 pct. I 10 branchegrupper var der omvendt et faldende forbrug, mest udtalt inden for *finansiering og forsikring* med en nedgang på 35 pct. Hos den største energiforbruger, *transport*, var der en stigning på 10 pct., mens der for den næststørste, *industri*, var en nedgang på 11 pct.

Figur 4.8 **Udvikling i bruttoenergiforbrug ift. værditilvækst, 2019 ift. 2010 efter branche**

Kilde: www.statistikbanken.dk/ENEH3 og NABP19.

Note: Værditilvæksten er opgjort i faste 2010-priser.

**Også faldende
energiintensitet**

Opgøres energiforbruget ligesom verdensmålsindikatoren i energiintensitet, dvs. forbrug i forhold til værditilvækst, viser tallene (figur 4.8), at der er reduceret energiintensitet i næsten alle brancher. To af brancherne viser således en relativ forbrugsnedgang på over 40 pct., yderligere 8 brancher viser over 20 pct., mens kun 2 brancher viser en stigning. Tallene overdriber dog den forbedrede energieffektivitet i virksomhederne, da elektricitet i perioden er produceret med et støt faldende forbrug af brændsler og en øget produktion fra vindmøller.

Den store nedgang i værditilvækst inden for *råstofudvinding* har medført en markant stigning i energiintensiteten. *Landbrug, skovbrug og fiskeri*, som viser en nedgang på 12 pct. i 2019 ift. 2010, ville have vist en stigning, hvis der var set på tørkeåret 2018, hvor værditilvæksten var lav. Der er således grund til opmærksomhed på særlige forhold, når udviklingen skal vurderes.

**Konklusion:
Der er øget
energieffektivitet**

Det faktiske bruttoenergiforbrug i de 14 erhverv er stort set uændret fra 2010 til 2019, mens den økonomiske aktivitet, målt på værditilvækst, er steget med 23 pct. Der er derfor tale om en klar relativ forbedring, som også kan genfindes i de fleste brancher. Ser man på erhvervene undtaget transporten (herunder den internationale transport) er bruttoenergiforbruget samlet reduceret med 13 pct. Dette understreger både transportbranchens andel af energiforbruget, men også, at det giver mening se på de enkelte brancher når fremskridt og problemer skal identificeres.

5. Vandforbrug og affaldsproduktion

Miljøpåvirkning i form af vandforbrug og håndtering af affald

Virksomheder bruger og udleder vand og i de fleste produktioner er der en afledt produktion af affald, der dels kan være forurenende, dels kan håndteres mere eller mindre bæredygtigt. Begge faktorer har derfor betydning for hensyntagen til miljø og ressourcer. I dette kapitel gives en oversigt over erhvervslivet i relation til vand og affald, forhold som også er omhandlet i verdensmålene.

5.1 Vandforbrug og spildevand

Vand og verdensmåls-indikatorer

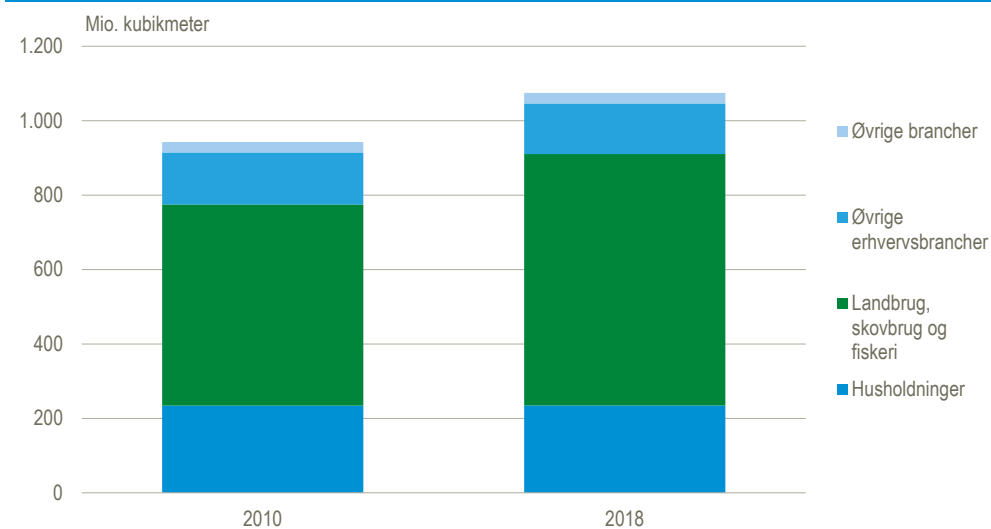
Verdensmål 6 og de tilhørende 8 delmål handler alle om vand: Om at sikre tilstrækkeligt med rent vand til alle og at sikre de fremtidige vandressourcer. Indikator 6.4.1 om effektiv anvendelse af vand, målt som vandforbrug i forhold til værditilvækst, kan direkte knyttes til erhvervene. Indikator 6.3.1, som handler om sikker behandling af spildevand, har virksomhederne derimod begrænset indflydelse på, da meget få virksomheder selv udleder til omgivelserne. De øvrige indikatorer er primært på samfundsniveau og kan ikke meningsfyldt belyses for enkelte erhverv.

I UNCTAD-anbefalingerne er der tre indikatorer for vand. Den ene modsvarer 6.4.1., mens der yderligere foreslås rapporteret mængden af vand som virksomheden recirkulerer, altså genbruger. Endelig er der en indikator om evt. belastning af lokale vandressourcer. De to sidstnævnte ligger ud over hvad de officielle statistikker kan bidrage med på brancheniveau.

Vandregnskabet

Danmarks Statistik opgør i sin belysning af anvendelse og behandling af vand dels *vandindvinding og vandforbrug*, dels *udledning af spildevand*. De to opgørelser er en del af det grønne nationalregnskab og modsvarer den økonomiske aktivitet, der er indeholdt i Nationalregnskabet. I det følgende er der alene set på forbrug af vand, da der - også branchemæssigt - er et betydeligt sammenfald i mængden af forbrugt vand og mængden af spildevand og anden udledning.

Figur 5.1 Forbrug af indvundet vand efter sektor

Kilde: www.statistikbanken.dk/VANDRG2.

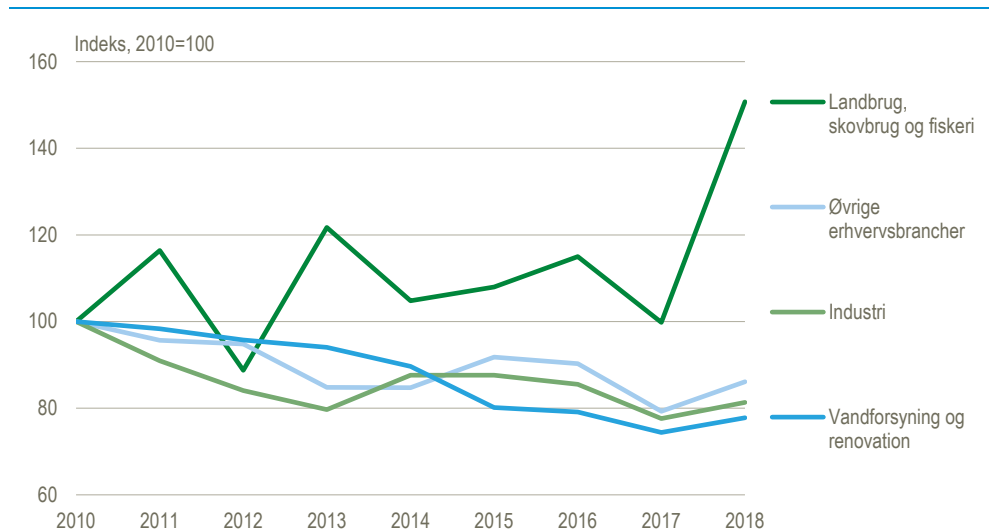
Stabilt vandforbrug, bortset fra i landbruget

Der forbruges årligt i størrelsesordenen 1 milliard kubikmeter (m³) vand gennem indvinding. *Landbrug, skovbrug og fiskeri* (primært landbrug og gartneri), står for ca. 60 pct., varierende med behovet for vanding. I 2018, som kan betegnes som et tørkeår, var der et ekstraordinært højt forbrug, mens 2010 var tættere på det normale forbrug. De øvrige 13 branchegrupper i publikationen, står for ca. 15 pct. af forbruget. Husholdningerne står for ca. en fjerdedel.

Industrien har størst forbrug blandt byerhvervene

De 13 typer af byerhverv anvender ca. 135 mio. m³ vand. Heraf bruges ca. 35 mio. m³ i branchen *vandforsyning og renovation*, primært i selve vandsektoren. Af de resterende 100 mio. m³ anvendes ca. 60 pct. i industrien, især i fødevarerindustrien. Også inden for *råstofindvinding og hoteller og restauranter* er der et substantielt forbrug i produktionen. I en række andre erhverv er vandforbrug mest knyttet til personalefaciliteter og almindelig rengøring.

Figur 5.2 **Udvikling i vandforbrug ift. værditilvækst efter branche**

Kilde: www.statistikbanken.dk/VANDRG2 og NABP19.

Note: Værditilvæksten er opgjort i faste 2010-priser.

Faldende vandforbrug ift. værditilvækst – i byerhvervene

Den generelle indikator, 6.4.1, forbruget af vand i forhold til værditilvæksten, varierer meget på tværs af branchegrupper. Der er store udsving for *landbrug, skovbrug og fiskeri*, og en ekstraordinær stigning i 2018. For *industrien* peger indikatoren på øget vandeffektivitet, idet vandforbruget er faldet ca. 20 pct. i forhold til værditilvæksten. Det samme gælder andre byerhverv, idet faldet dog kun er ca. 15 pct. Nedgangen inden for *vandforsyning og renovation* kan henføres til, at der bruges mindre vand i selve forsyningen, mens værditilvæksten har været konstant.

For nogle byerhverv giver det begrænset mening at sammenligne værditilvækst og vandforbrug, idet forbruget mest er knyttet til personalet. Men det kan bemærkes, at der har været et konstant vandforbrug samtidig med at beskæftigelsen er øget med knap 10 pct. Der er i statistikkerne ikke noget svar på, hvilke virkemidler der er anvendt for at effektivisere vandforbruget, om det skyldes ændrede produktionsprocesser, mere recirkulation, brug af regnvand eller andet.

Konklusion: Der er øget vandeffektivitet, især i byerhvervene

Ud fra tallene kan det konkluderes, at der i de fleste erhverv bruges relativt mindre vand end i 2010 – uagtet at udgiften til vand (og spildevand) i mange erhverv kun repræsenterer en meget beskedent udgift, jf. den økonomiske del af vandregnskabet. I den større sammenhæng er der mest grund til at se på forbruget i landbruget, hvor der er særlige produktionsforhold. Det ligger dog uden for denne analyses formål at dykke særskilt ned i dette.

5.2 Affald

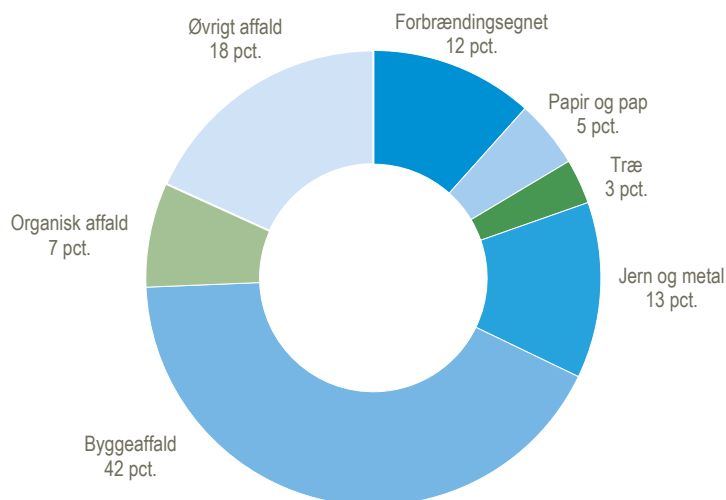
Affald og verdensmåls-indikator Fokus på affald i en bæredygtighedssammenhæng relaterer sig til to miljøsyn. Dels er det relevant at søge at mindske forurening som følge af affald, dels er det ressourcebesparende, hvis der produceres mindre affald eller det genanvendes som en del af cirkulær økonomi. I verdensmålene og de tilhørende indikatorer er affald omhandlet i verdensmål 12, hvor indikator 12.5.1. viser genanvendelsesraten, mens indikator 12.4.2 er en opgørelse af særligt miljøfarligt affald. I det følgende er der dog især fokuseret på selve affaldsmængden fra virksomhederne, da det er denne samt den primære sortering, som de enkelte virksomheder først og fremmest kan påvirke i deres drift.

I de anbefalinger som UNCTAD er kommet med, er der tre indikatorer som virksomhederne foreslås at rapportere. En som omhandler mængde (målt i forhold til værditilvækst), en som omhandler genanvendelsesrate af affald og en som handler om mængden af farligt affald.

Affaldsregnskaber Produktionen og anvendelse af affald er statistisk opgjort i et samlet regnskab som en del af det grønne nationalregnskab. Hovedkilden til opgørelsen er data indsamlet af Miljøstyrelsen som ansvarlig myndighed. Statistikkerne viser fordelingen på affaldsfraktioner og behandling, ligesom der er en opdeling efter farlighed. Mængder og kategorier registreres på indsamlingstidspunktet. Affaldsregnskabet foreligger aktuelt fra 2011 til 2017. Der er en vis usikkerhed på de mest detaljerede data.

Affaldsproduktionen totalt Affaldsmængderne udgjorde i senest opgjorte år (2017) knap 20 mio. tons. Heraf er ca. 8 mio. tons jord, som flyttes i forbindelse med anlægsarbejder og byggeri. Af den resterende mængde er ca. 30 pct. affald fra husholdninger, mens 70 pct. kommer fra aktivitet i erhvervslivet med den altovervejende del fra de 14 brancher, der er dækket af denne publikation. I det følgende ses der udelukkende på affaldsmængder ekskl. jord.

Figur 5.3 Erhvervsaffald efter affaldsfraktion. 2017

Kilde: www.statistikbanken.dk/AFFALD.

Note: Tallene er alene for de 14 brancher og er ekskl. jord.

Mange typer affald I figur 5.3 er vist en overordnet fordeling af erhvervsaffaldet fra de 14 brancher opgjort i mængder. Opgørelsen bygger på den kategorisering affaldet har, når virksomhederne får det hentet eller selv afleverer det. Det betyder, at *øvrigt affald* kan indeholde specifikke kategorier som udsorteres senere i processerne, typisk hos virksomheder som er specialiseret i at behandle affald.

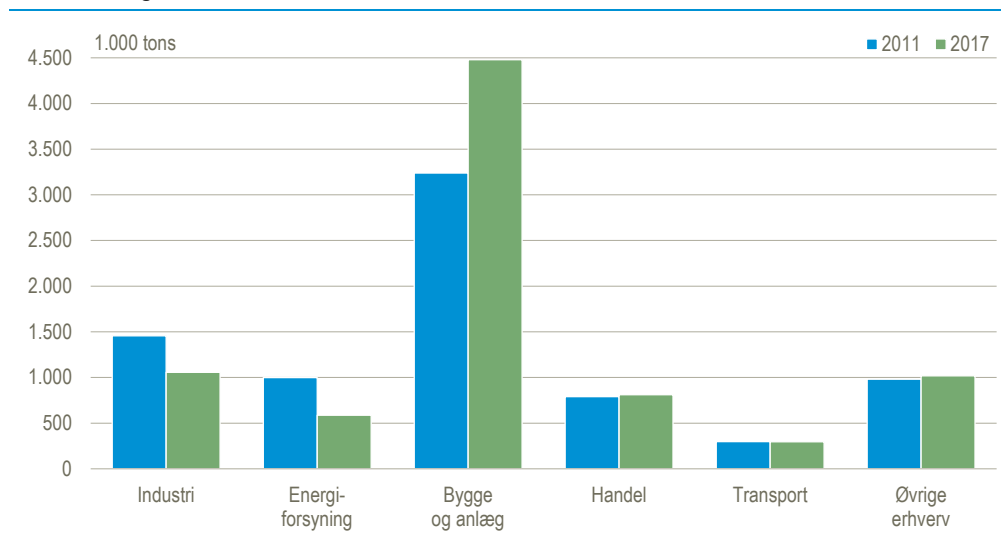
Opgørelserne viser, at virksomhederne leverede ca. 8 mio. tons affald i 2017, hvilket var næsten 7 pct. mere end i 2011. Den største del af affaldet i 2017 var byggeaffald, der udgjorde 42 pct. mens jern og metal udgjorde 13 pct. og papir og pap knap 5 pct. Under forbrændingseget og andet affald er store mængder uspecificeret affald. Plast, som har et stort miljøfokus, udgjorde kun 1 pct. som specifik affaldsfraktion, men er formentligt indeholdt i væsentlige mængder i de brede kategorier.

Stor forskel på branche

Over halvdelen af erhvervsaffaldet (ekskl. jord) blev produceret i branchen *bygge og anlæg*, mens *industrien* var næststørst med 13 pct. efterfulgt af *handel* med 10 pct. Herefter følger *energiforsyning* (7 pct.) og *transport* (4 pct.) og *landbrug, skovbrug og fiskeri* (2 pct.). Fem branchegrupper stod hver især for under 0,5 pct. af den samlede mængde. Effekten af relative ændringer er derfor meget forskellig fra branche til branche, ligesom det er vigtigt at være opmærksom på, at effekten af initiativer i nogle erhverv, fx hvad angår emballage, skal måles på affaldsmængden hos forbrugerne.

Fordelingen på fraktionerne er noget forskellig fra branche til branche, men eksempelvis *industri* og *handel* står for betydelige andele, uanset om det handler om plastik, jern- og metal eller pap og papir.

Figur 5.4 **Affaldsmængde efter branche**

Kilde: www.statistikbanken.dk/AFFALD.

Note: *Øvrige erhverv* er blandt de 14 brancher. Tallene er ekskl. jord.

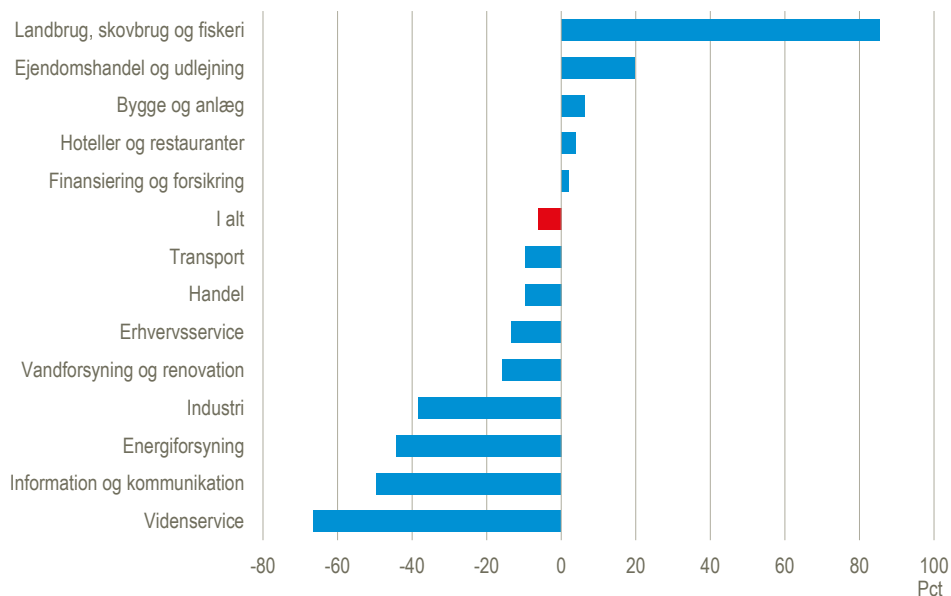
Nedgang i affaldsmængder inden for industri og energiforsyning

Den samlede mængde er som nævnt steget med knap 7 pct. fra 2011 til 2017. Denne stigning kan tilskrives bygge og anlægsbranchen, mens der er nedgang for *industri* (27 pct.) og *energiforsyning* (41 pct.). I de øvrige erhverv er der kun marginale ændringer.

Reduceret affaldsintensitet i de fleste brancher

Affaldsmængderne målt i forhold til værditilvækst er siden 2011 reduceret med 6 pct., og flere brancher har oplevet en nedgang end en stigning, jf. figur 5.5. Den store ændring i nogle brancher skal dog tolkes med forsigtighed. For eksempel skal stigningen inden for *landbrug, skovbrug og fiskeri* ses i sammenhæng med, at der kan indgå husdyrgødning til biogasanlæg i affaldsopgørelsen.

Figur 5.5 Udvikling i affaldsmængde ift. værditilvækst, 2017 ift. 2010 efter branche

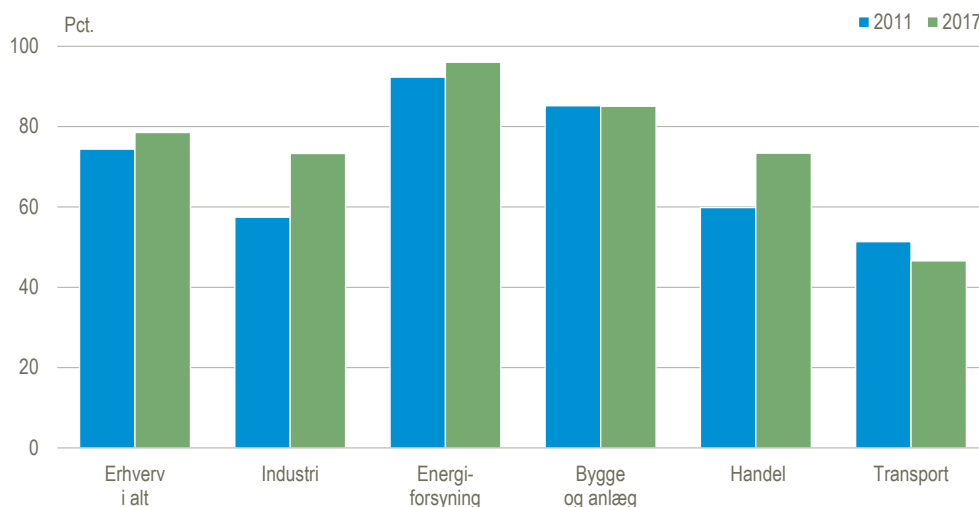
Kilde: www.statistikbanken.dk/AFFALD og NABP19.

Note: Råstofbranchen er udeladt af figuren. Værditilvæksten er opgjort i 2010-priser.

Uændret mængde af farligt affald

For erhvervene under ét kategoriseres ca. 6 pct. som farligt affald, hvilket har været ret konstant i perioden. Det meste af de knap 500.000 tons farligt affald genereres indenfor *bygge og anlæg* (46 pct.), *industrien* (24 pct.) samt *handel* (8 pct.) og *transport* (7 pct.).

Figur 5.6 Genanvendelse af affald efter branche

Kilde: www.statistikbanken.dk/AFFALD.

Note: Kun de affaldsmæssigt mest betydende brancher er vist. *Erhverv i alt* belyser de 14 brancher under ét.

Øget genanvendelse af erhvervslivets affald

Langt hovedparten af erhvervsaffaldet i 2017 blev ifølge affaldsregnskabet genanvendt til andre formål end afbrænding. Andelen af genanvendelse er beregnet til knap 79 pct., 4 procentpoint højere end i 2011. Der er især stigninger inden for *industri* og *handel*, mens *transport* har en mindre nedgang.

Flere årsager til mere genanvendelse

Virksomhederne kan selv påvirke udviklingen gennem bedre sortering og gennem deres materialevalg, mens yderligere sortering og genindvinding er aktiviteter i affaldsbranchen. Statistikken kan ikke vise i hvor høj grad den øgede genanvendelse skyldes virksomhedernes egne beslutninger og i hvor høj grad det kan tilskrives andre aktører på affaldsområdet.

*Konklusion:
Affaldsområdet udvikler sig i bæredygtig retning*

Overordnet viser tallene, at udfordringen med virksomhedsaffald er blevet relativt mindre de senere år. Affaldsmængden er vokset mindre end produktionen og der er en øget genanvendelsesrate. Der er dog fortsat en stor affaldsmængde, som indsamles delvis usorteret. De statistiske resultater peger ikke på, hvor virksomhederne kan sætte ind for at øge bæredygtigheden. Øget genanvendelse af affald har politisk høj prioritet, også i forhold til nedbringelse af udledning af drivhusgasser.

6. Sikkerhed og sundhed

Sikre og sunde arbejdspladser

Den udvidede bæredygtighedsdagsorden, der er skabt med verdensmålene, omfatter også sikkerhed og sundhed. Set i et virksomhedsperspektiv handler det om at skabe arbejdsbetingelser, som i størst muligt omfang begrænser risikoen for ulykker og arbejdsbetingede sygdomme. Dette kapitel belyser udviklingen i arbejdsulykker og sygefravær.

6.1 Arbejdsulykker

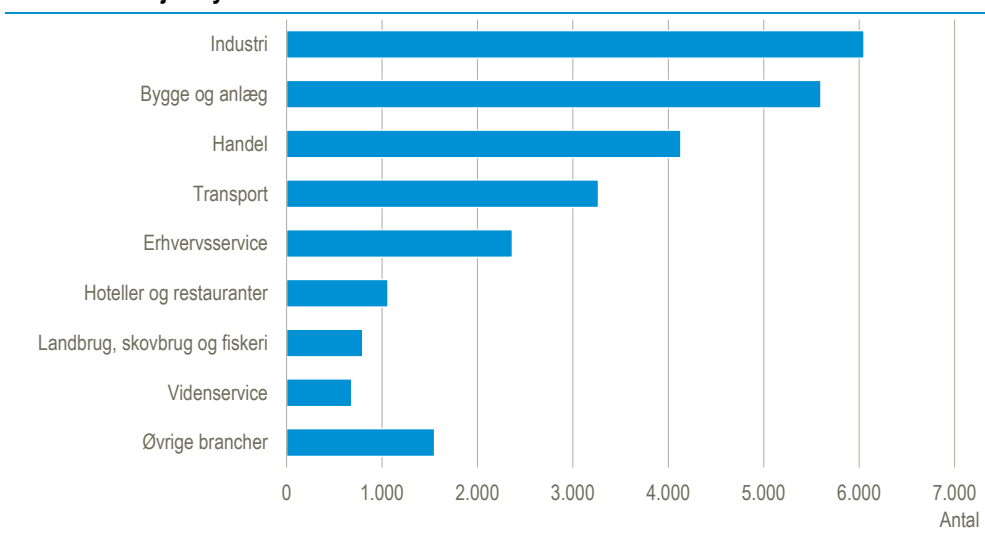
Arbejdsulykker og verdensmålene

Verdensmålenes delmål 8.8 handler om, at arbejdstagernes rettigheder skal beskyttes og at man skal fremme et sikkert og stabilt arbejdsmiljø for alle arbejdstagere. Indikator 8.8.1 opgør hyppigheden af dødelige og ikke-dødelige arbejdsulykker fordelt på køn og med migrantstatus. I statistikkerne er det muligt at følge antal arbejdsulykker opdelt på branche og fordelt på køn. I UNCTAD's oversigt er det foreslået at beregne tabte arbejdsdage for virksomheden. Dette aspekt kan delvis følges i statistikker over sygefravær.

Statistikker for arbejdsulykker

Der er benyttet to statistiske kilder i belysningen af arbejdsulykker. Begge er baseret på Arbejdstilsynet, der som ansvarlig myndighed modtager indberetninger af ulykker. Den ene kilde er Danmarks Statistisk gengivelse af den branche- og kønsfordelte opgørelse af anmeldte arbejdsulykker som findes i Statistikbanken fra 2015 og frem. Arbejdsulykker indgår i denne statistik, hvis de medfører mere end 1 dags fravær. Den anden kilde er den opgørelse, Arbejdstilsynet indberetter til den europæiske statistik i regi af Eurostat. Den findes i en sammenlignelig tidsserie fra 2008. Her ses der alene på antal arbejdsulykker, der medfører mindst 3 fraværskdage og tallene er korrigeret for estimeret "under-anmeldelse" af ulykker. Underanmeldelsen angives af Arbejdstilsynet til at kunne være op til 40-50 pct. i nogle brancher.

Figur 6.1 **Anmeldte arbejdsulykker efter branche. 2018**

Kilde: www.statistikbanken.dk/LIGEHB11.

Note: En arbejdsulykke skal anmeldes, hvis den medfører et fravær på minimum 1 dag.

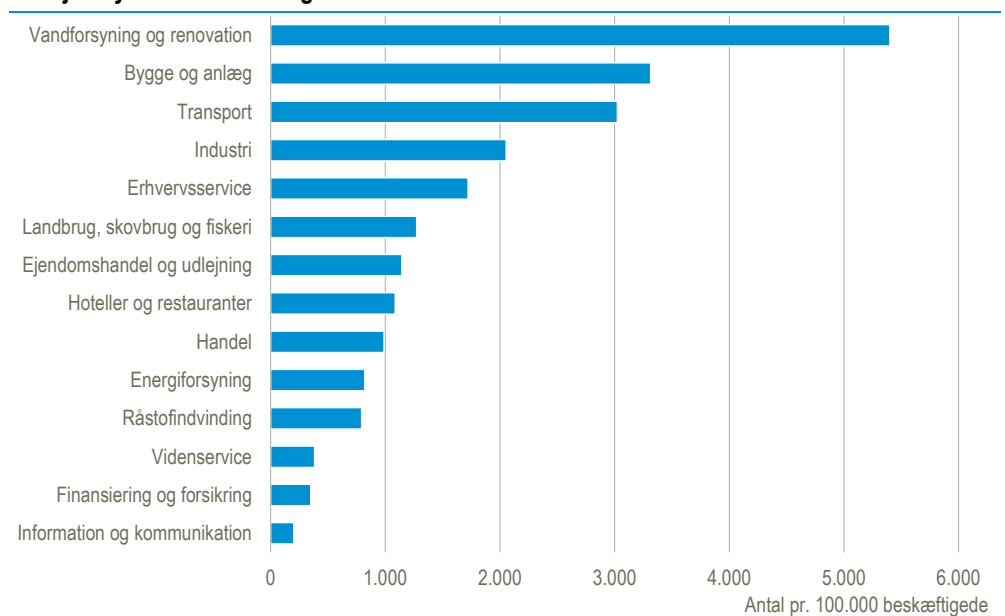
Over 40.000
anmeldelser
årligt

De seneste tal for anmeldelser af arbejdsulykker viser, jf. figur 6.1, at der i 2018 blev anmeldt 42.789 arbejdsulykker til lands i Danmark, heraf 25.001 mænd og 17.649 kvinder. Der kan være tale om såvel fysisk som psykisk skade fremkaldt af en kortvarig hændelse. Ses der alene på de 14 brancher dækket af denne publikation, var der 25.505 anmeldte arbejdsulykker, fordelt på 19.893 mænd (78 pct.) og 5.490 kvinder (22 pct.). Branchemæssigt var der, jf. figur 6.1, flest anmeldelser i *industrien* med 6.051, *bygge og anlæg* med 5.599 og *handel* med 4.131, mens brancherne med færrest anmeldelser var *råstofudvinding* med 31 og *energiforsyning* med 64 ulykker i 2018. De seneste år har der i Danmark været omkring 30 dødsfald årligt som følge af arbejdsulykker.

Meget varierende
hyppighed af
arbejdsulykker

Tal for arbejdsulykker set i forhold til beskæftigelsen findes i Eurostats databank. Den tilsyneladende farligste branche er *vandforsyning og renovation* med 5.400 ulykker pr. 100.000 beskæftigede, idet det skal erindres, at der kun er ca. 10.000 beskæftigede i branchen. Målt på ulykkeshyppighed er de næst-farligste brancher *bygge og anlæg* med 3.300 og *transport* med 3.000 ulykker pr. 100.000 beskæftigede. I de nævnte brancher er der en høj grad af fysisk aktivitet med håndtering af materialer.

Figur 6.2 Arbejdsulykker ift. beskæftigelse efter branche. 2017

Kilde: Eurostat/eurobase: [Non-fatal accidents at work by NACE Rev. 2 activity and sex](#).

Note: Opgørelsen dækker ulykker som medfører mindst 3 sygedage. Der er korrigeret for estimeret underanmeldelse.

Lav risiko på
kontorarbejdspladser

Blandt brancherne med lav ulykkesrisiko er *information og kommunikation* med kun 200 ulykker pr. 100.000 beskæftigede og *finansiering og forsikring* med 350 ulykker pr. 100.000, jf. definitionen anvendt i Eurostat. De små tal afspejler formentlig, at der hovedsageligt er tale om jobs der primært passes fra et skrivebord.

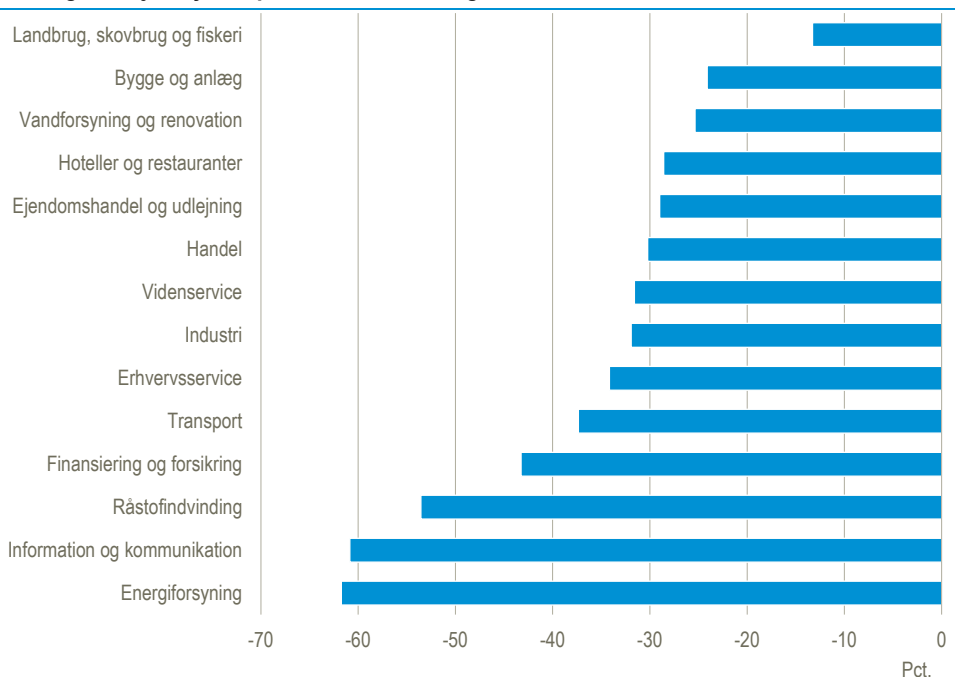
Forskelle mellem mænd og kvinder

Der er stor forskel på ulykkesfrekvensen for mænd og kvinder. I de 14 brancher var der for de 10 af dem relativt flere ulykker blandt mænd end blandt kvinder. I 2017 havde *vandforsyning og renovation* den største relative forskel med 6.100 ulykker blandt 100.000 mænd mod 1.400 blandt 100.000 kvinder. Inden for *bygge og anlæg* var ulykkesfrekvensen for mænd (3.500) tre gange så høj som for kvinder (1.100) og i *industrien* er der tale om en dobbelt så høj frekvens for mænd (2.400) som for kvinder (1.100). De store forskelle er formentlig begrundet i, at der er forskel på arbejdsfunktionerne. Eksempelvis er den typiske renovationsarbejder en mand, mens kvinder ofte bestrider administrative funktioner.

Erhvervsbrancher med mange ulykker blandt kvinder

I 4 af de 14 brancher kommer forholdsvis flest kvinder ud for arbejdsulykker. Relativt set er kvinder overrepræsenteret inden for *finansiering og forsikring*, *information og kommunikation* og *hoteller og restauranter*. Sammenlignes ulykkesfrekvensen for kvinder på tværs af brancher, er den højest inden for *transport* (2.500), efterfulgt af *landbrug, skovbrug og fiskeri* (1.400) og *hoteller og restauranter* (1.200).

Figur 6.3 **Udvikling i arbejdsulykker pr. 100.000 beskæftigede 2017 ift. 2010 efter branche**

Kilde: Eurostat/eurobase: Non-fatal accidents at work by NACE Rev. 2 activity and sex.

Positiv udvikling siden 2010

Der er fremskridt i forhold til frekvensen af arbejdsulykker. Tallene i den europæiske statistik viser, jf. figur 6.3, en klart faldende frekvens i arbejdsulykker med mindst 3 dages fravær til følge. Der er nedgang for alle brancher, typisk i størrelsesordenen 30 pct. siden 2010, men for enkelte brancher mere end en halvering. Tendensen bekræftes dog kun delvis af tallene for anmeldte ulykker. Forskellen kan blandt andet skyldes usikkerhed i korrektion for underanmeldelse.

Konklusion: Arbejdspladserne synes at blive mere sikre

Tallene for arbejdsulykker indikerer, at det går den rigtige vej, dvs. at frekvensen af arbejdsulykker er faldet siden 2010. Størrelsen af faldet er dog mere usikkert. Det står også klart, at der i nogle brancher fortsat er et højt antal arbejdsulykker og således et ekstra behov for forbedringer i arbejdsforholdene.

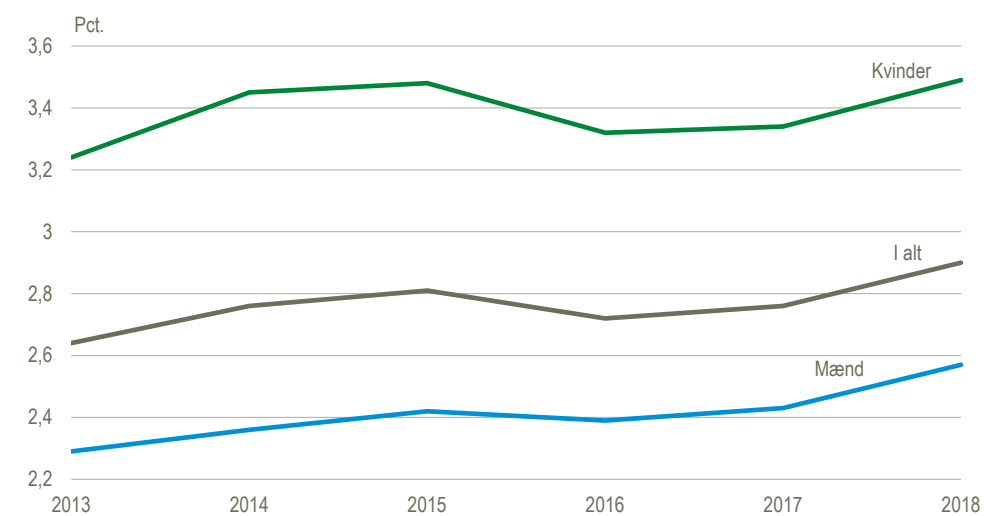
6.2 Sygefravær

Sygefravær og verdensmålene Måling af sygefravær er ikke direkte anført som indikator for opfyldelse af verdensmålene og er ikke blandt indikatorerne anbefalet af UNCTAD. Delmål 8.8 i verdensmålene hedder imidlertid *Beskyt arbejdstagerrettigheder og skab sikre arbejdsmiljøer*, hvilket også må handle om et så lavt sygefravær som muligt, såvel af interesse for medarbejderne som for virksomhederne. Opgørelse af sygefravær er anbefalet som indikator i rapporten *ESG-hoved- og nøgletal i årsrapporten*, som Finansforeningen, FSR – danske revisorer og Nasdaq Copenhagen har udarbejdet. Det skal understreges, at sygefravær ikke alene påvirkes af forhold på arbejdspladserne.

Statistik for sygefravær Danmarks Statistik udarbejder en omfattende statistik for fravær. Fraværstatistikken omfatter både offentlige og private arbejdspladser. For den private sektor er resultaterne baseret på en stikprøve på 2.600 virksomheder (ud af ca. 23.000) med over 10 ansatte og i det følgende ses alene på resultaterne fra denne sektor. Der ses alene på fravær som følge af egen sygdom. Statistikken foreligger i sammenlignelig form fra 2013.

Fravær pga. egen sygdom Medarbejderne på arbejdspladser i den private sektor (inkl. organisationer) havde i gennemsnit en fraværprocent i 2018 på 2,9 pct., svarende til knap 7 årlige fraværsgange. Fraværet er, som det også fremgår af figur 6.4, højere end i 2013, idet der er tale om en stigning i det årlige sygefravær pr. medarbejder svarende til ca. en halv dag. Stigningen (dog med et fald fra 2015 til 2016) er sket i en periode med stigende beskæftigelse.

Figur 6.4 **Fravær på erhvervsarbejdspladser, egen sygdom efter køn**

Kilde www.statistikbanken/FRA022.

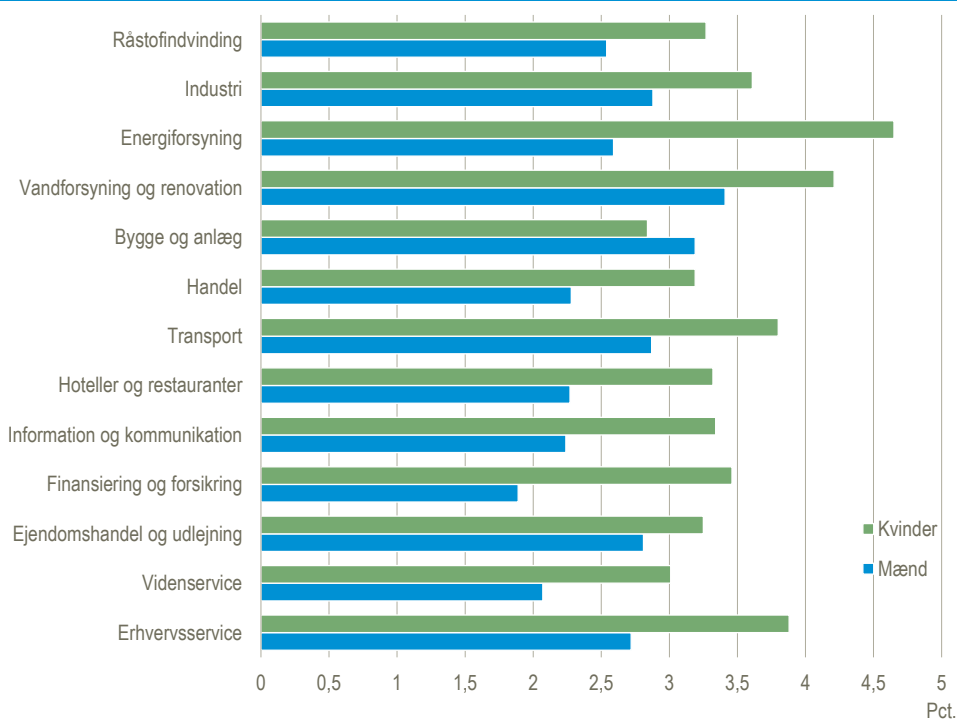
Forskel på fravær når der opdeles på køn Der er en klar forskel på sygefravær på tværs af køn, idet sygefraværet for kvinder ligger knapt et procentpoint højere end for mænd. Der har fra 2013 til 2018 været et stigende sygefravær blandt både mænd og kvinder, idet det bør bemærkes at den relative stigning for kvinder kun har været 8 pct. mod 12 pct. for mænd.

Branchesammenligning må tage hensyn til køn De strukturelle forskelle mellem kvinder og mænds sygefravær betyder, at det er mest meningsfyldt at belyse udviklingen opdelt på køn, når der dykkes ned i udviklingen i de enkelte brancher – da medarbejdersammensætning er forskellig.

Stor
brancheforskel
for mænd

Der er en stor variation mellem brancher i niveaet for mænds sygefravær. Sygefraværet for mænd var i 2018 højest inden for *vandforsyning og renovation* med 3,4 pct. og *bygge og anlæg* med 3,2 pct. og lavest for *finansiering og forsikring* (1,9 pct.) og *videnservice* (2,1 pct.). Brancherne med henholdsvis højt og lavt sygefravær modsvarer delvist resultaterne for arbejdsulykker, uagtet at sygefravær som følge af arbejdsulykker principielt ikke er med i anvendte tal.

Figur 6.5 Fravær, egen sygdom, efter køn og branche. 2018

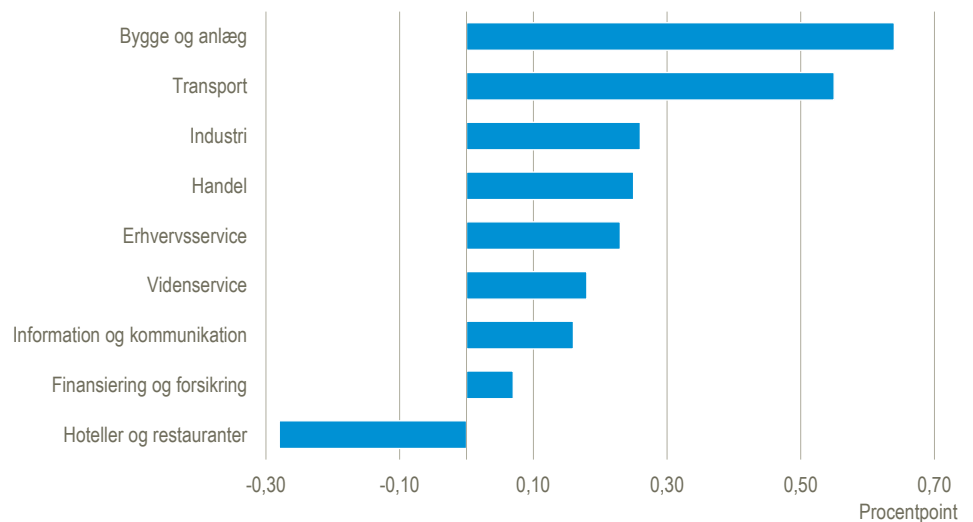

Kilde www.statistikbanken/FRA022.

Note: Der er i statistikken ikke valide resultater for *Landbrug, skovbrug og fiskeri*.

Kvindens sygefravær
lavest i byggeriet

Fraværspcenterne for kvinder er lidt mere ensartede brancherne imellem end for mænd og lavest i *bygge og anlæg* (2,8 pct.) og *videnservice* (3,0 pct.). De højeste fraværspcenter i 2018 var indenfor *vandforsyning og renovation* (4,2 pct.) og *energiforsyning* (4,6 pct.) Sidstnævnte tal er dog en del højere end tidligere år og kan skyldes tilfældigheder, da der er relativt få kvinder beskæftiget i branchen.

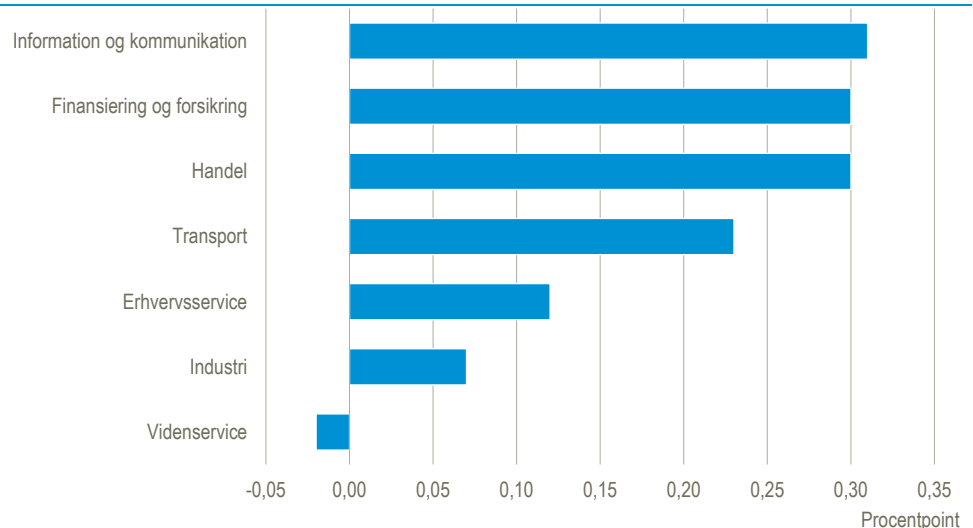
Figur 6.6 **Udvikling i mænds fravær, egen sygdom, 2018 ift. 2013 efter branche**

Kilde: www.statistikbanken/FRA022.

Note: Kun brancher med mindst 20.000 mænd er vist i figuren.

Mænd: Størst stigning i sygefraværet inden for bygge- og anlægsarbejde

Mænds sygefravær er generelt steget siden 2013, jf. figur 6.6, der viser et udsnit af brancher. Især indenfor *bygge og anlæg* og *transport*, hvor der er en stigning på ca. 0,6 procentpoint, hvilket relativt er stigninger på henholdsvis 25 og 24 pct. Inden for *hoteller og restauranter* er der et fald på 0,3 procentpoint. Der ses således en noget forskellig udvikling opdelt på brancher.

Figur 6.7 **Udvikling i kvinders fravær, egen sygdom, 2018 ift. 2013 efter branche**

Kilde: www.statistikbanken/FRA022.

Note: Kun brancher med mindst 20.000 kvinder er vist i figuren.

Kvinder: Lille fald i fravær inden for videnservice

Tendensen blandt mænd til generelt stigende sygefravær gælder også kvindelige medarbejdere, om end stigningen generelt er mindre. Blandt kvinder er den største stigning i *information og kommunikation* med 0,3 procentpoint, hvilket svarer til en relativ stigning på 10 procent. I *videnservice* er der en lille nedgang i sygefraværet blandt kvinder.

*Konklusion:
Sygefraværet har
udviklet sig negativt*

Set i forhold til verdensmålene er udviklingen i sygefraværet mindre positiv. Sygefraværet for både mænd og kvinder har siden 2013 været stigende blandt beskæftigede i erhvervslivet, mens den kun har været marginalt stigende, dog på et betydeligt højere niveau, i den offentlige sektor. Tallene tyder derfor ikke umiddelbart på, at arbejdsforholdene i den private sektor har udviklet sig i retning af mere sikre arbejdsmiljøer, som der lægges op til i delmål 8.8.

7. Ligestilling og ligeløn

Ligestilling i fokus

Ligestilling har i mange år været et fokus i Danmark og EU, understøttet af bl.a. lovgivning på området, og er også en målsætning i verdensmålene. Det er generelt formuleret som et mål om, at der skal være diversitet på arbejdsmarkedet, så der er plads til alle uanset køn, oprindelse og andre karakteristika. Herudover er det et specifikt mål, at der skal være flere kvinder på ledende poster. Der er også mål som handler om mindre økonomisk ulighed, hvilket også rækker ind i erhvervslivet. I det følgende belyses sammensætning samt lønforhold i de 14 brancher.

7.1 Ligelig deltagelse på arbejdsmarkedet

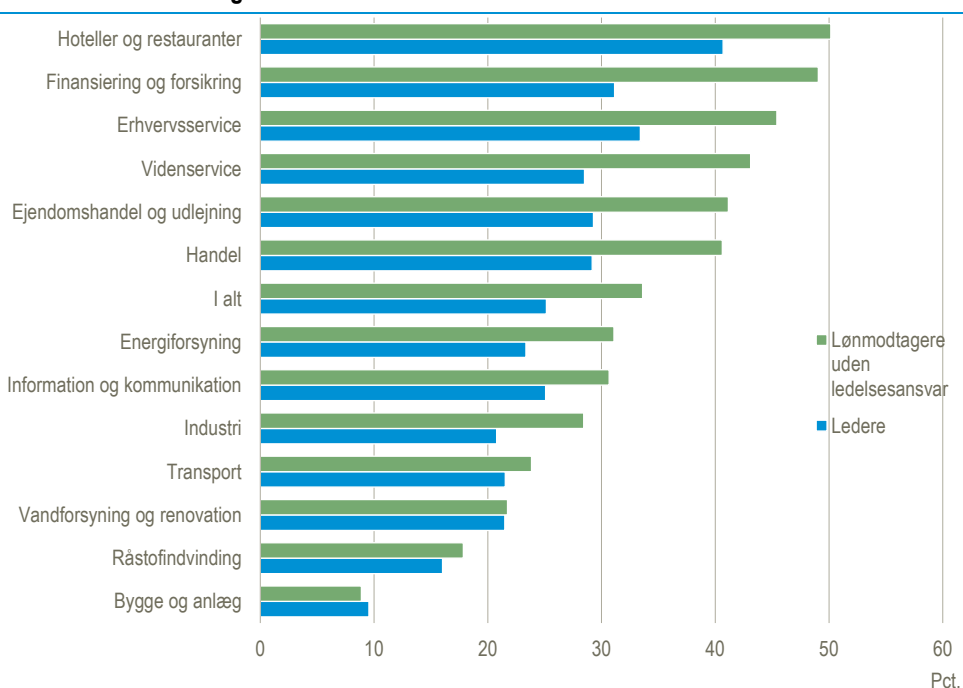
Medarbejdersammen- sætning og verdensmålene

I verdensmålene handler delmål 8.5 om, at der skal opnås fuld og produktiv beskæftigelse og anstændigt arbejde for alle kvinder og mænd, herunder også unge og personer med handicap. Der bør således ikke være barrierer for, at alle uanset status kan være en del af arbejdsmarkedet. I UNCTADs forslag til indikatorer er der konkret lagt op til at vise den kønsmæssige ligestilling, hvad angår topledelsen, mest direkte svarende til Verdensmålsindikator 5.5 om flere kvinder i ledelse. I det følgende er den kønsmæssige sammensætning bredt belyst.

Statistik for medarbejder- sammensætning

Der eksisterer flere statistikker om beskæftigelse, men den kønsopdelte lønstatistik, hvor personalet også er fordelt som lønmodtagere med og uden ledelsesansvar, er valgt som kilde, da den direkte indeholder den anvendte brancheopdeling, selv om anden statistik kunne give en mere detaljeret belysning. Resultaterne for den private sektor dækker alene virksomheder med mindst 10 ansatte og belyser ikke *landbrug, skovbrug og fiskeri*. Tallene foreligger i sammenlignelig form siden 2013. Hvad angår sammensætning af direktioner og bestyrelser dækkes dette af en særskilt statistik med tal fra 2014 og fremad.

Figur 7.1 Andel af kvinder med og uden ledelsesansvar efter branche. 2019

Kilde: www.statistikbanken.dk/LONS40.

Note: Brancherne er sorteret efter andel af kvindelige lønmodtagere uden ledelsesansvar.

Ingen
erhvervsbrancher
med flest kvinder

Der er et klart flertal af mænd i næsten alle brancher i den private sektor, når der ses på sammensætning af det lønnede personale, jf. figur 7.1.. Andelen af kvinder uden ledelsesansvar er lavest inden for *bygge og anlæg* med under 10 pct. og *råstofudvinding* med 18 pct. En ligelig kønsfordeling ses blandt medarbejdere uden ledelsesansvar inden for *hoteller og restauranter* og inden for *finansiering og forsikring*. *Erhvervsservice, videnservice, ejendomshandel og udlejning* samt *handel* viser alle lige over 40 pct. kvinder blandt medarbejdere uden ledelsesansvar. Samlet er andelen af kvinder i de viste brancher en tredjedel kvinder, mens mere kvinder udgør mere end to tredjedele i den offentlige sektor.

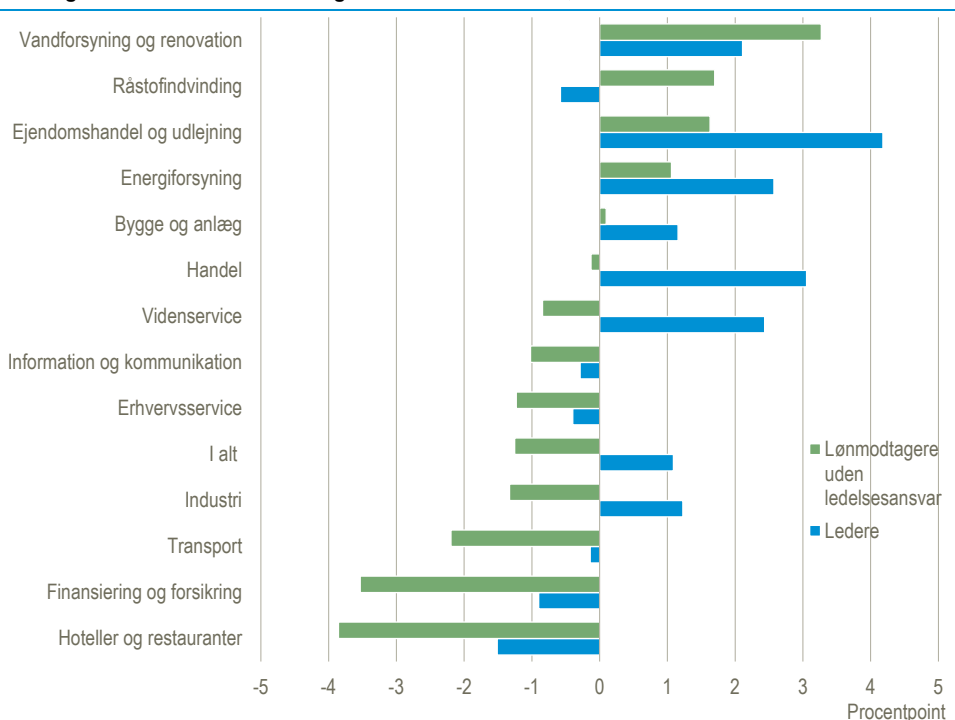
Større skævhed i de
stillinger med
ledelsesansvar

Kønsfordelingen blandt ledere er mere skæv, idet der samlet kun er en fjerdedel kvinder erhvervene og i 12 af de 13 brancher er der en mindre andel kvinder blandt ledere end blandt lønmodtagerne i øvrigt. Eneste undtagelse er *bygge og anlæg*, hvor andelen af kvindelige ledere marginalt overstiger andelen blandt øvrige medarbejdere.

Færre kvinder
siden 2013

Siden 2013 er der blevet relativt færre kvinder i den private sektor, idet andelen af kvindelige lønmodtagere uden ledelsesansvar er faldet med 1,3 procentpoint. Det største fald er sket inden for *hoteller og restauranter*, hvor der i 2019 var 50 pct. kvinder mod 54 pct. i 2013, hvilket er udtryk for større ligestilling end i 2013. Der er også synlig nedgang i andelen af kvinder inden for bl.a. *finansiering og forsikring* samt *transport*.

Figur 7.2 Udvikling i andel af kvinder med og uden ledelsesansvar, 2019 ift. 2013 efter branche

Kilde: www.statistikbanken.dk/LONS40.

Note: Brancherne er sorteret efter andel af kvindelige lønmodtagere uden ledelsesansvar.

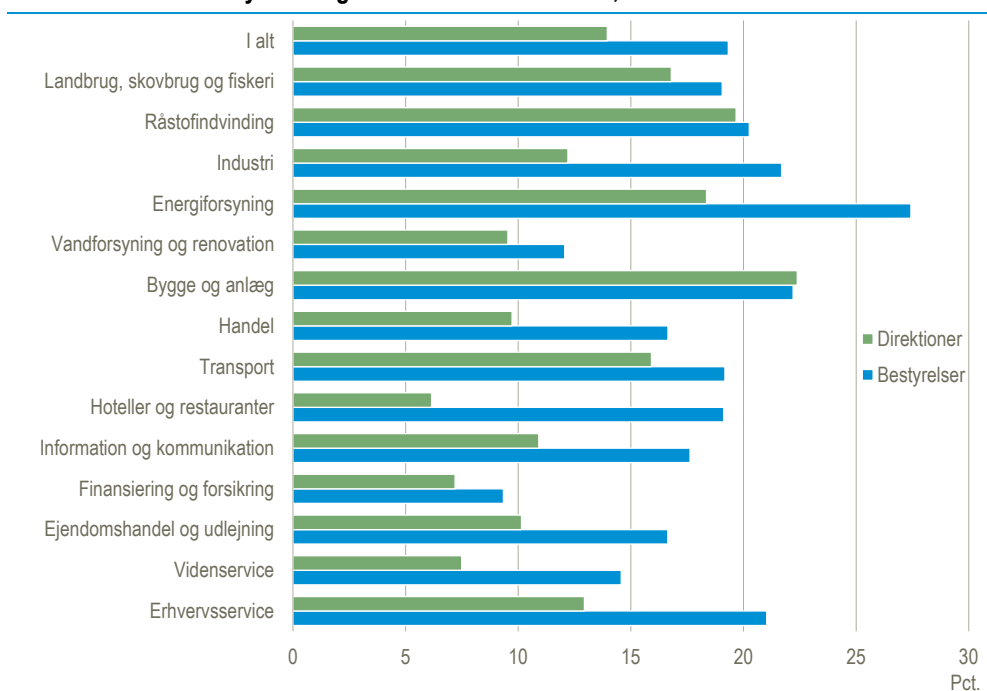
Flere kvindelige ledere

Den omvendte udvikling ses for kvinder med ledelsesansvar, idet der er en stigning i andelen af kvinder fra 24 til 25 pct. fra 2013 til 2019. Det kan især henføres til stigende andele inden for *ejendomshandel og udlejning*, *handel*, *energiforsyning* samt *vandforsyning og renovation*, mens *hoteller og restauranter* og *finansiering og forsikring* viser en nedgang i andelen af kvindelige ledere. Der er i disse brancher også generelt blevet færre kvindelige medarbejdere i øvrigt.

Lav repræsentation af kvinder i topledelse

En relativ ny statistik opgør antal af mænd og kvinder i direktioner og bestyrelser i virksomheder som juridisk er enten aktieselskaber, anpartsselskaber eller iværksætterselskaber. Der er, jf. figur 7.3, et gennemsnit på 19 pct. kvinder blandt bestyrelsesmedlemmerne, mens andelen blandt direktionsmedlemmer er 14 pct. Der er ingen brancher, der har over 30 pct. kvindelige bestyrelsesmedlemmer og den højeste andel kvinder i direktioner er 22 pct.

Figur 7.3 **Andel af kvinder i bestyrelser og direktioner efter branche, 2018**

Kilde: www.statistikbanken.dk/BEST4.

Ikke sammenfald med sammensætning af medarbejdere

Som nævnt er der betydelig forskel i medarbejdersammensætningen, opdelt på brancher (figur 7.1). Denne forskel afspejler sig stort set ikke i sammensætningen af bestyrelser og direktioner. *Bygge og anlæg*, hvor der er under 10 pct. kvinder blandt medarbejderne, ligger over gennemsnittet hvad angår kvinder i bestyrelser og direktioner, mens *hoteller og restauranter*, hvor der overordnet er en ligelig kønsfordeling, ligger lavest i andel af kvinder i direktionen, mens bestyrelsesandelen er tæt på gennemsnittet.

Direktionsandel lavest i store selskaber

Det er især i virksomheder med over 50 ansatte, at der er få kvinder i direktionen, mens der er relativt flest kvindelige direktionsmedlemmer i selskaber med under 10 ansatte. For bestyrelsernes vedkommende er forskellene mellem størrelsesgrupper mindre udtalt, idet det kan bemærkes, at andelen er lavest i selskaber mellem 10 og 250 ansatte. Forskellene kan være skyldes, at nogle, især mindre, virksomheder er familieejede.

Konklusion: Ingen klar udvikling i retning af mere ligelig kønssammensætning

I erhvervsbrancherne er der generelt en underrepræsentation af kvinder blandt både lønmodtagere uden ledelsesansvar og ledere. Dette gælder især indenfor *bygge og anlæg*. Der har siden 2013 været en lille stigning i andelen af kvinder med ledelsesansvar, mens der har været et lille fald blandt øvrige medarbejdere. Erhvervslivet står med en ret lav kvindelig repræsentation i direktioner og bestyrelser.

7.2 Lønmæssig ligestilling

Ligeløn er konkret nævnt i i verdensmålene

Lige løn for lige arbejde er mest konkret adresseret i samme delmål som ligestilling på arbejdsmarkedet i øvrigt (8.5). Desuden er ligestilling overskriften på verdensmål 5. Verdensmål 10 handler om mindre ulighed og er mest konkret nævnt i delmål 10.1 om mindre ulighed i indkomst. I UNCTADs forslag til indikatorer indgår, at virksomheder bør rapportere om lønforhold opdelt på funktion og køn.

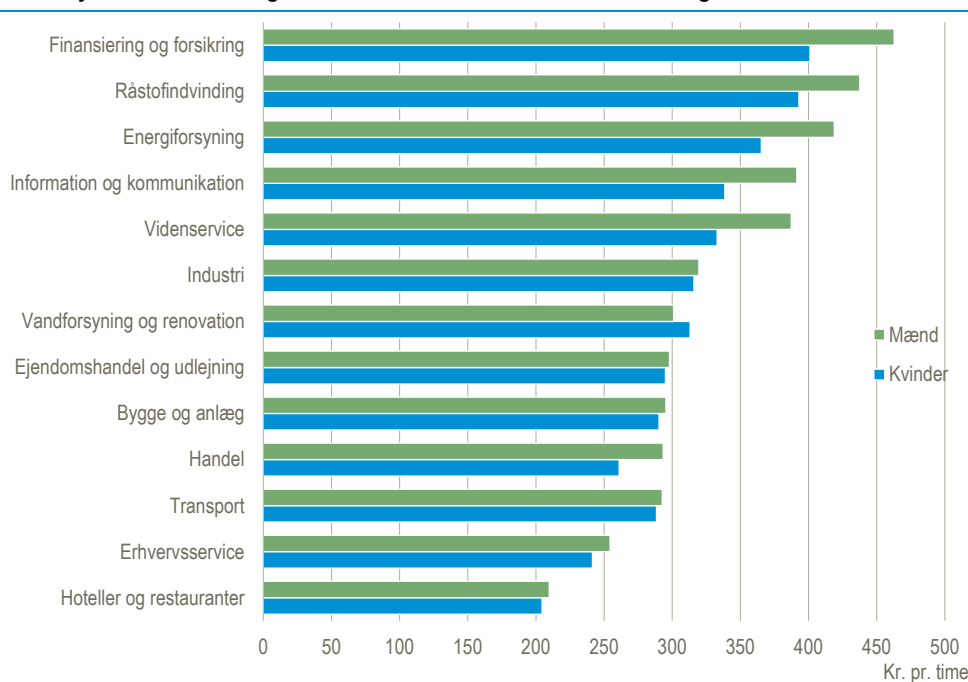
Statistik for lønstruktur

Der anvendes i statistikken om ligeløn fordelt på brancher samme kilde som til belysning af medarbejdersammensætningen. Statistikken viser den gennemsnitlige timefortjeneste efter overordnet kategori og fordelt på køn. Det skal understreges, at statistikken belyser lønstrukturen og at tallene ikke direkte kan anvendes til at afgøre, om der er lige løn for lige arbejde, men den kan give et billede brancheforskelle og udvikling over tid.

Høj grad af ligeløn blandt medarbejdere uden ledelsesansvar

Der er en høj grad af lighed i timefortjenesten for mænd og kvinder for medarbejdere uden ledelsesansvar. For eksempel inden for brancher med mange beskæftigede som *industri, bygge og anlæg* samt *transport* er aflønningen omtrent den samme uanset køn, mens fx *handel* skiller sig ud med 12 pct. lavere løn til kvinder. Kun inden for *vandforsyning og renovation* får de kvindelige medarbejdere mest i løn.

Figur 7.4 Timefortjeneste, lønmodtagere uden ledelsesansvar efter branche og køn. 2019

Kilde: www.statistikbanken/LONS40.

Note: Tallene er sorteret efter timefortjenesten for mænd.

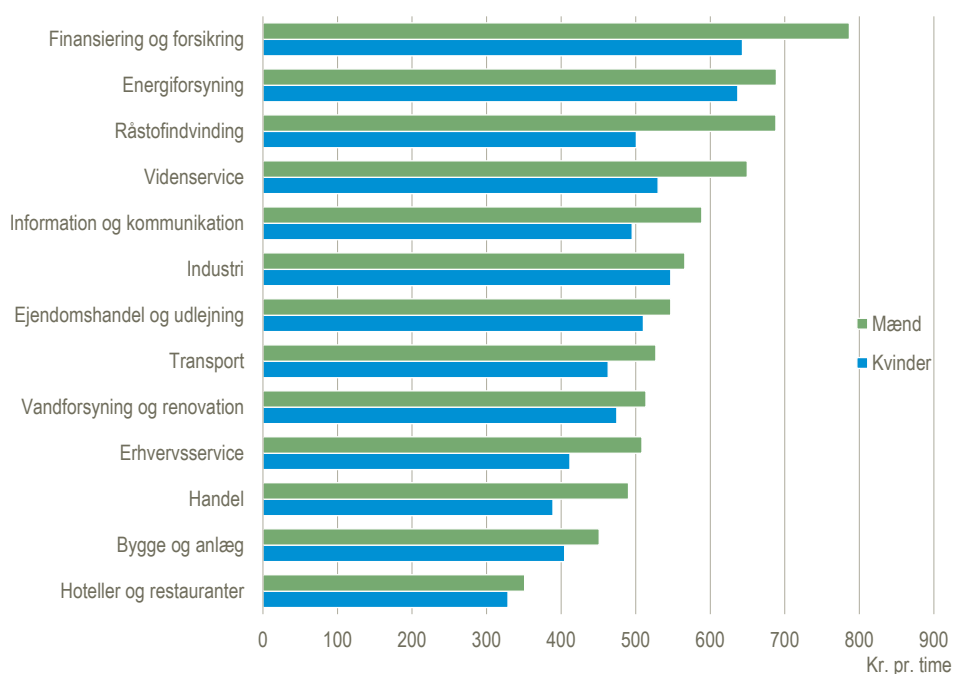
Høj løn og stor forskel i nogle brancher

Der er relativ høj aflønning i nogle brancher, fx *finansiering og forsikring*, *råstofudvinding* og *energiforsyning*, formentlig begrundet i arbejdets karakter og medarbejdernes uddannelsesniveau. I disse brancher var timefortjenesten i 2019 ca. den dobbelte af, hvad der blev opnået inden for *hoteller og restauranter*. Billedet var omtrent det samme i 2013. I et kønsmæssigt perspektiv kan det bemærkes, at brancherne med de højeste lønninger også havde den største forskel i timelønnen mellem mænd og kvinder, både absolut og relativt.

Større kønsulighed blandt medarbejdere med ledelsesansvar

Aflønningen af ledere fordelt på brancher (figur 7.5), viser generelt en større forskel på kvinder og mænd end for medarbejdere i øvrigt. I alle brancherne er lønnen blandt kvindelige ledere lavere end for mænd. Hvorvidt det fx kan skyldes anciennitet eller individuelle lønforhandlinger, kan statistikken ikke svare på. Det er igen karakteristisk, at lønforskellen mellem kvinder og mænd synes at stige med lønniveauet i branchen generelt.

Figur 7.5 Timefortjeneste, ledere efter branche og køn. 2019

Kilde: www.statistikbanken/LONS40.

Note: Tallene er sorteret efter timefortjenesten for mænd.

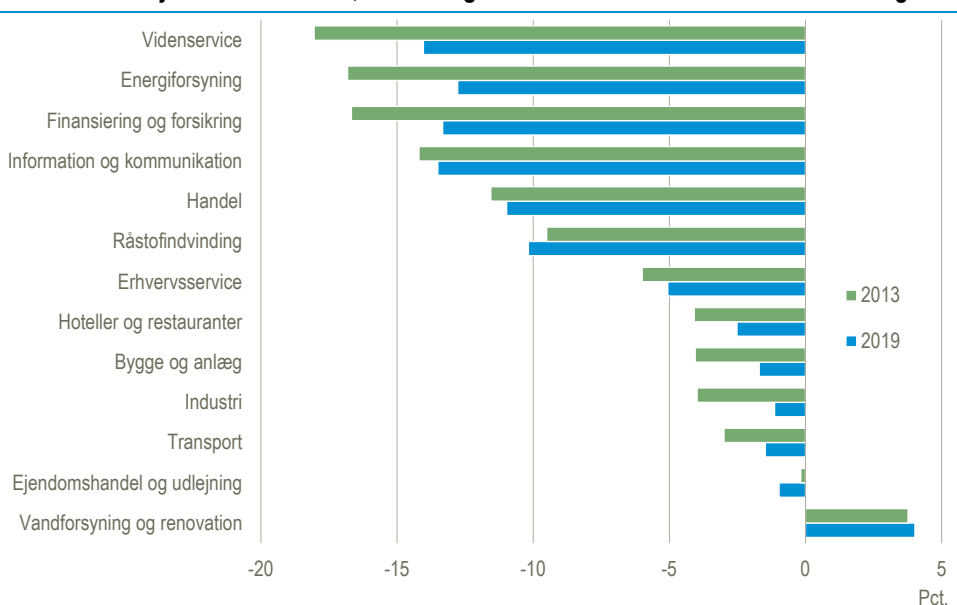
Ensartede lønstrukturer i brancherne

Timefortjenesten for henholdsvis lønmodtagere med og uden ledelsesansvar (hhv. figur 7.4 og 7.5) viser omtrent samme rangorden af brancherne. Der ses også omtrent den samme niveauforskel i aflønningen mellem ledere og andre i alle brancherne. Stort set kun *bygge og anlæg* skiller sig ud med relativt høje timelønninger for lønmodtagere uden ledelsesansvar, mens ledernes timeløn ligger i den lave ende.

Lønforskelle mellem kønnene mindsket siden 2013

Der er fra 2013 til 2018 sket en indsnævring af lønforskellene i den private sektor. Gabet i aflønningen blandt medarbejdere uden ledelsesansvar er faldet i langt de fleste brancher. I 5 brancher er der fortsat større forskelle med lønforskelle på mere end 10 pct. Inden for *råstofudvinding* er lønligheden steget en anelse, hvilket dog kan skyldes usikkerhed i tallene, da der er tale om en lille branche målt på beskæftigelsen.

Figur 7.6 Kvinders timefortjeneste ift. mænds, lønmodtagere uden ledelsesansvar efter branche og køn

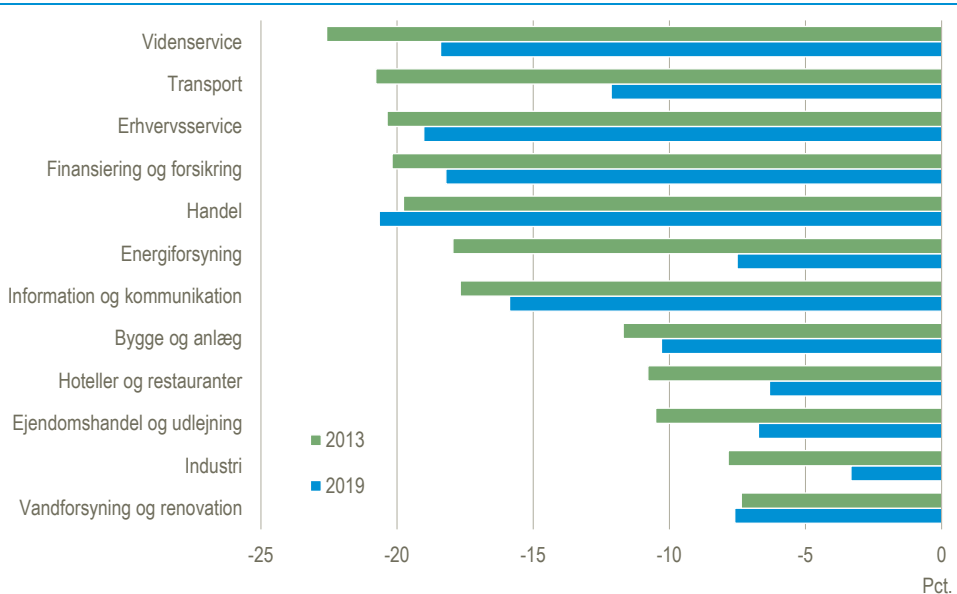
Kilde: www.statistikbanken/LONS40.

Note: Tallene er sorteret efter kvinders lønefterslæb 2013. Tallene udtrykker hvor mange procent kvinders timefortjeneste var lavere end mænds.

Også blandt ledere er der blevet større lønlighed

Også blandt medarbejdere med ledelsesansvar ses der en udvikling i retning af større lighed i lønnen på tværs af brancher, som det fremgår af figur 7.7. Kun *handel* samt *vandforsyning og renovation* har en udvikling i retning af øget forskel. I 7 ud af 12 brancher er de kvindelige lederes aflønning i 2018 dog fortsat mere end 10 pct. lavere end mændenes.

Figur 7.7 Kvinders timefortjeneste ift. mænds, ledere efter branche og køn

Kilde: www.statistikbanken/LONS40.

Note: Tallene er sorteret efter kvinders lønefterslæb 2013. Tallene udtrykker hvor mange pct. kvinders timefortjeneste var lavere end mænds. Der var ikke valide tal for *Råstofindvinding* i 2013.

Konklusion: Statistikken viser, at der nu generelt for brancherne er mindre ulighed i aflønningen af kvinder og mænd end der var i 2013. Dog med det forbehold, at *Pilen peger på øget lighed i løn mellem kønnene* statistikken belyser lønstrukturen og ikke direkte kan anvendes til at afgøre, om der er lige løn for lige arbejde. Der ses dog fortsat ganske store forskelle, især for kvinder med ledelsesansvar, hvilket delvist kan være begrundet i lavere anciennitet. Tallene viser ikke klare tendenser i retning af større lighed i løn mellem brancher eller mellem medarbejdergrupper.

Summary

The corporate sector's involvement is important for fulfilling the SDGs

The sustainable development goals from 2015 constitute a common frame of understanding and agenda, which must change society towards increased sustainability. You can also view the corporate sector using the sustainable development goals and related indicators as the underlying basis. This is what we aspired to do with this publication.

Indicators for enterprises and sustainable development goals

We have mainly used work done by UNCTAD in our preparation of this publication. UNCTAD has developed a number of indicators on which major enterprises should report in relation to the SDGs, which has attracted significant attention, e.g. among investors. We were able to find many of the indicators directly or in approximate form in existing statistics. The primary purpose is to show the *tendency* of the development, but also to provide information about which industries that matter more or less in the given context.

Overview: Positive or negative tendency in the data in terms of the SDGs, by industry

Indicator	Total	Agriculture, forestry and fishing	Mining and quarrying	Manufacturing	Electricity, gas, steam and air conditioning supply	Water supply, sewerage and waste management	Construction	Trade	Transportation	Accommodation and food service activities	Information and communication	Financial and insurance	Real estate	Knowledge-based services	Business services
Employment	↑	→	↑	↑	↓	↓	↑	↑	→	↑	↑	→	↑	↑	↑
Value added	↑	→	↓	↑	↓	→	↑	↑	↑	↑	↑	↓	↑	↑	↑
Research expenditure	→	→	→	→	→	→	→	↑	→	→	↓	↑	→	→	→
Environmental goods and services	↑	↑	-	↑	↑	↑	↑	-	-	-	-	-	-	↑	-
Donations	↑	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Greenhouse gases/value added	↑	→	↓	↑	↓	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑
Energy consumption/value added	↑	↑	↓	↑	↓	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑
Water consumption/value added	↑	↓	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑
Volume of waste/value added	↑	↓	↑	↑	↑	↑	↓	↑	↑	↓	↑	→	↓	↑	↑
Accidents at work, frequency	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑
Sickness absence in relation to jobs, men	↓	-	→	↓	→	→	↓	↓	↑	↑	↓	↓	↑	↓	↓
Gender distribution, reg. jobs	↓	-	↓	↑	↑	↑	→	→	↓	↓	↓	↓	↑	↓	↓
Gender distribution, senior management	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→
Equal pay, regular jobs	↑	-	→	↑	↑	→	↑	↑	↑	↑	→	↑	↓	↑	↑

↑: Positive tendency ↓: Negative tendency →: Neutral/uncertain -: No information.

Note: The overview does not cover all indicators. More and more detailed information in the individual chapters.

Special circumstances may affect the figures From an SDG perspective, the development in the figures indicate a positive tendency. This is true for the majority of the selected indicators, and for most of the fourteen industrial sectors. However, there may be underlying circumstances that, in specific cases, balance or change the immediate conclusions. Below is a summary of several conclusions based on the indicators – their relation to the SDGs – and some points that call for special attention:

Economic indicators

- More people in employment (target 8.5)* Since 2010, job creation in the corporate sector has progressed, as employment is up by 10 per cent. The increase is most notable in services, and in construction and manufacturing.
- Significant growth in value added (target 8.1)* Value added, calculated as gross value added, has increased more than employment, in fact as much as 23 per cent. In absolute numbers, manufacturing and trade saw the highest increase, whereas knowledge-based services and other business services as well as construction saw the relatively highest increases. Only mining and quarrying saw a clear decline in value added.
- The corporate sector's research at a stable level (target 9.5)* Since 2010, the corporate sector has spent a fairly stable amount on research and development, compared to the value added. Manufacturing still accounts for most of the research expenditure, whereas information and communication saw a relatively large decline.
- More environmental goods and services (several SDGs)* The manufacturing of environmental goods and services, representing part of the green transition, has grown to a value of DKK 230 billion annually, and the corporate sector, especially manufacturing, increasingly contributes to environmental protection and resource savings. This has also resulted in more jobs focused on sustainable activities.
- Contributions to non-profit purposes have increased (goal 17)* The contributions by commercial foundations for non-profit purposes have increased to over DKK 11 billion, indicating that more contributions are going towards social and humanitarian purposes, which means that enterprises increasingly engage in the surrounding community.

Environmental indicators

- Noticeable decline in emission of greenhouse gases (target 9.4)* The emission of greenhouse gases (excl. biomass burning) by the corporate sector has declined since 2010, in absolute figures (by 4 per cent) as well as relative to the value added (by 22 per cent). The conversion in energy supply to other fuels than fossil fuels is part of the explanation. The large decline in value added in mining and quarrying makes this industry appear to develop negatively when measured by indicator.
- Improved energy efficiency, but increased energy consumption (target 7.3)* The corporate sector, including the considerable international transport, has increased its total energy consumption by 1 per cent since 2010. However, if energy consumption is measured relative to the value added, it declined by 18 per cent, i.e. a more efficient use. The transportation industry, which accounts for the main part of the corporate sector's energy consumption, declined by 8 per cent.
- Focus on saving water (target 6.4)* Overall, the consumption of abstracted or collected water is stable, although highly irregular with the largest consumer, agriculture, where the need varies with weather and climatic conditions. The consumption by the non-farm sector also declined relative to both value added and employment.
- Positive waste figures, but complex area (goal 12)* The figures for waste show a tendency towards more recycling of industrial waste and lower volumes of waste relative to production. Many types of waste and special

circumstances at industry level make it difficult to draw any certain conclusions. E.g., agriculture accounts for increased volumes of waste, but the reason is that more manure is transported for use in biogas plants.

Social indicators

<i>Relatively fewer accidents at work (target 8.8)</i>	Going to work has become safer, measured by occupational accidents per person in employment. However, some industries, especially waste management and construction are still challenged by a high number of accidents at work. Still, it is difficult to determine the development with any certainty, since reported accidents only account for part of the actual number of accidents.
<i>More sick-days, especially for men (target 8.8)</i>	In recent years, the workplaces have seen increased sickness absence, with a relative increase of approximately 10 per cent, mostly due to increased absence among men. However, the absence among women is still the highest. According to the data, the corporate sector has not achieved a healthier working environment in recent years, but absence, also by gender, is after all still below that of the public sector.
<i>Unchanged gender composition, though more women with managerial responsibility (target 8.5)</i>	The SDGs aim for workplaces to be attractive to both men and women. In the fourteen industries, only accommodation and food service activities have an even share of women and men. The share of women with managerial responsibility has increased and come slightly closer to the gender composition in general.
<i>Very few women in boards of directors and management boards (target 5.5)</i>	More women in senior management is a special area of focus. The totals for members of boards of directors and management boards in commercial enterprises show a small share of women, especially in management boards, regardless of industry. Furthermore, the figures do not show any signs of change in the five years currently covered by the statistics.
<i>Closer to closing the pay gap between men and women (target 8.5)</i>	There is a tendency towards equality in pay in these industries, calculated based on the structure of earnings survey. In a number of industries, average hourly earnings is roughly the same irrespective of gender for employees without managerial responsibility. Among managers, the pay gap is also narrowing, but women's pay clearly still lags behind. In general, the widest pay gaps are in the industries with the highest earnings.

**DANMARKS
STATISTIK**

Danmarks Statistik
Sejrøgade 11
2100 København Ø

Tlf. 39 17 39 17
www.dst.dk
dst@dst.dk
